

T.C.

Ardahan Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Sanat ve Tasarım Ana Bilim Dalı

Sanat ve Tasarım Bilim Dalı

ARTVİN HEMŞİN HORONLARININ MÜZİK VE RİTİM İNCELEMESİ

Hayrettin Öncü KILIÇ

Doç. Dr. Selami AKIŞ

Yüksek Lisans Tezi

Ardahan, 2025

ARTVİN HEMŞİN HORONLARININ MÜZİK VE RİTİM İNCELEMESİ

Hayrettin Öncü KILIÇ

Doç. Dr. Selami AKIŞ

Ardahan Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Sanat ve Tasarım Ana Bilim Dalı

Sanat ve Tasarım Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Ardahan, 2025

KABUL VE ONAY

Hayrettin Öncü Kılıç tarafından hazırlanan “Artvin Hemşin Horonlarının Müzik ve Ritim İncelemesi” başlıklı bu çalışma, 15.09.2025 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Doç. Dr. Yakup AÇAR (Başkan)

Doç. Dr. Selami AKIŞ (Danışman)

Prof. Dr. Mustafa ŞAHİN

Bu tez, Enstitü Yönetim Kurulunca belirlenen ve yukarıda adları yazılı jüri üyeleri tarafından kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Mustafa ŞENEL
Enstitü Müdürü

YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI

Enstitü tarafından onaylanan lisansüstü tezimin tamamını veya herhangi bir kısmını, basılı (kâğıt) ve elektronik formatta arşivleme ve aşağıda verilen koşullarla kullanıma açma iznini Ardahan Üniversitesine verdiğimi bildiririm. Bu izinle Üniversiteye verilen kullanım hakları dışındaki tüm fikri mülkiyet haklarım bende kalacak, tezimin tamamının ya da bir bölümünün gelecekteki çalışmalarda (makale, kitap, lisans ve patent vb.) kullanım hakları bana ait olacaktır.

Tezin kendi orijinal çalışmam olduğunu, başkalarının haklarını ihlal etmediğimi ve tezimin tek yetkili sahibi olduğumu beyan ve taahhüt ederim. Tezimde yer alan telif hakkı bulunan ve sahiplerinden yazılı izin alınarak kullanılması zorunlu metinleri yazılı izin alınarak kullandığımı ve istenildiğinde suretlerini Üniversiteye teslim etmeyi taahhüt ederim.

Yükseköğretim Kurulu tarafından yayınlanan **“Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge”** kapsamında tezim aşağıda belirtilen koşullar haricince YÖK Ulusal Tez Merkezi / Ardahan Üniversitesi Açık Erişim Sisteminde erişime açılır.

- Enstitü / Fakülte yönetim kurulu kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren 2 yıl ertelenmiştir. ⁽¹⁾
- Enstitü / Fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren ay ertelenmiştir. ⁽²⁾
- Tezimle ilgili gizlilik kararı verilmiştir. ⁽³⁾

15/09/2025

Hayrettin Öncü KILIÇ

“Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge”

- (1) *Madde 6. 1. Lisansüstü teze ilgili patent başvurusu yapılması veya patent alma sürecinin devam etmesi durumunda, tez **danışmanının** önerisi ve **enstitü anabilim dalının** uygun görüşü üzerine **enstitü** veya **fakülte yönetim kurulu** iki yıl süre ile tezin erişime açılmasının ertelenmesine karar verebilir.*
- (2) *Madde 6. 2. Yeni teknik, materyal ve metotların kullanıldığı, henüz makaleye dönüşmemiş veya patent gibi yöntemlerle korunmamış ve internetten paylaşılması durumunda 3. şahıslara veya kurumlara haksız kazanç imkanı oluşturabilecek bilgi ve bulguları içeren tezler hakkında tez **danışmanının** önerisi ve **enstitü anabilim dalının** uygun görüşü üzerine **enstitü** veya **fakülte yönetim kurulunun** gerekçeli kararı ile altı ayı aşmamak üzere tezin erişime açılması engellenebilir.*
- (3) *Madde 7. 1. Ulusal çıkarları veya güvenliği ilgilendiren, emniyet, istihbarat, savunma ve güvenlik, sağlık vb. konulara ilişkin lisansüstü tezlerle ilgili gizlilik kararı, **tezin yapıldığı kurum** tarafından verilir *. Kurum ve kuruluşlarla yapılan işbirliği protokolü çerçevesinde hazırlanan lisansüstü tezlere ilişkin gizlilik kararı ise, **ilgili kurum ve kuruluşun önerisi** ile **enstitü** veya **fakültenin** uygun görüşü üzerine **üniversite yönetim kurulu** tarafından verilir. Gizlilik kararı verilen tezler Yükseköğretim Kuruluna bildirilir.*

Madde 7.2. Gizlilik kararı verilen tezler gizlilik süresince enstitü veya fakülte tarafından gizlilik kuralları çerçevesinde muhafaza edilir, gizlilik kararının kaldırılması halinde Tez Otomasyon Sistemine yüklenir.

** Tez **danışmanının** önerisi ve **enstitü anabilim dalının** uygun görüşü üzerine **enstitü** veya **fakülte yönetim kurulu** tarafından karar verilir.*

ETİK BEYAN

Bu çalışmadaki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, kullandığım verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı, yararlandığım kaynaklara bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu, tezimin kaynak gösterilen durumlar dışında özgün olduğunu, Tez Danışmanının **Doç. Dr. Selami AKIş** danışmanlığında tarafımdan üretildiğini ve Ardahan Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Tez Yazım Yönergesine göre yazıldığını beyan ederim.

Hayrettin nc KILIÇ

ÖN SÖZ

Bu araştırma, Artvin ili ve ilçelerinde icra edilen Hemşin horonlarını müziksel ve ritmik açıdan ele alarak, söz konusu özelliklerin halk oyunlarına yansımalarını incelemek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Alan araştırmaları, yazılı kaynaklar ve yerel icracılarla yapılan görüşmeler ışığında Artvin'in zengin müzik kültürü çok yönlü bir bakış açısıyla değerlendirilmiştir. Çalışma boyunca elde edilen bulgular, yöreye özgü enstrümanların (davul, zurna, tulum, kaval ve akordeon) icra teknikleri ve ritmik yapılarının, bölgenin hem Karadeniz hem de Doğu Anadolu kültürleriyle etkileşim halinde özgün bir müzikal kimlik oluşturduğunu ortaya koymuştur.

Bu tez sürecinde katkıları ve destekleri için birçok kişiye teşekkür borçluyum. Öncelikle, çalışmalarım boyunca akademik yönlendirmeleri, değerli fikirleri ve yapıcı eleştirileriyle bana yol gösteren saygıdeğer danışmanım Doç. Dr. Selami Akış'a en içten şükranlarımı sunarım.

Tezimi titizlikle inceleyip değerli katkılarını sunan kıymetli jüri üyelerim Prof. Dr. Mustafa Şahin, Doç. Dr. Yakup Açar ve danışman hocam Doç. Dr. Selami Akış'a içten teşekkür ederim.

Alan çalışmaları süresince görüşlerini paylaşan, müzik ve halk oyunlarına dair bilgi ve deneyimlerini aktaran değerli görüşmecilerim Davut Aksu, Özgür Genç, Onur Dede, Naim Kara, Mubin Kara, Onur Ural ve Uğur Ural'a katkılarından ötürü teşekkür ederim. Ayrıca, derlenen eserlerin nota yazımında titiz desteğini esirgemeyen Emre Solmaz'a ve makam analizi konusundaki yardımları destekleri için Öğr. Gör. Yusuf Altun'a minnettarım.

Bu süreçte yalnızca akademik değil, manevi olarak da yanımda olan aileme; sabrı, sevgisi ve desteğiyle her daim yanımda olan anneme ve babama teşekkür ederim. Özellikle tez sürecinde moral ve motivasyon kaynağım olan Arş. Gör. Zozan Yıldız'a en içten şükranlarımı sunarım.

Tüm bu destekler sayesinde ortaya çıkan bu çalışmanın, Artvin'in kültürel mirasının belgelenmesine ve gelecek kuşaklara aktarılmasına katkı sağlayacağı inancı içindeyim.

ÖZET

KILIÇ, Hayrettin Öncü. *Artvin Hemşin Horonlarının Müzik ve Ritim İncelemesi*, Yüksek Lisans, Ardahan, 2025

Bu çalışma, Artvin ilinde bir arada yaşayan farklı etnik grupların kültürel yapıları ve bu yapıların müzik ile halk oyunlarına yansımalarını incelemektedir. Laz, Hemşin, Gürcü, Ahıska ve Poşa topluluklarının oluşturduğu kültürel çeşitlilik, yöredeki müzikal gelenekleri ve dans figürlerini doğrudan şekillendirmiştir. Araştırmada, hem yazılı kaynaklar hem de alan çalışmaları ve yerel icracılarla yapılan görüşmeler değerlendirilerek Artvin'in müzik kültürü çok yönlü bir biçimde ele alınmıştır.

Araştırma bulguları, Artvin'in müzikal kimliğinin davul, zurna, tulum, kaval ve akordeon gibi enstrümanlar üzerine inşa edildiğini göstermektedir. Bu enstrümanların çalım teknikleri, ton tercihleri ve ritmik kalıpları, bölgenin diğer Karadeniz ve Doğu Anadolu kültürleriyle etkileşim halinde farklı bir kimlik kazanmasına yol açmıştır. Özellikle zurna ve kavalın yöreye özgü varyasyonları, Artvin'in kültürel dokusunu yansıtan önemli göstergelerdir.

Halk oyunları açısından ise bar ve horon türleri öne çıkmaktadır. Artvin barları, Erzurum ve Ardahan etkilerini taşıyan ağır tempolu adımlar ile toplu uyumu ön plana çıkarırken; horonlar, kıyı kesimlerin enerjik figürleri ile iç bölgelerin daha ağır adımlarını bir araya getiren özgün bir yapıya sahiptir. Hemşin horonları bu açıdan dikkat çekici bir örnektir; sakin başlayan ritmin kısa sürede hızlanması, toplu uyumu ve bireysel çevikliği bir arada sergileyerek kültürel çeşitliliğin güçlü bir yansımaları ortaya koymaktadır.

Çalışmada ayrıca, Artvin'in müzik kültürünün yalnızca bir eğlence unsuru olmadığı; aynı zamanda toplumsal birlikteliği pekiştiren, kimlik aktarımını sağlayan ve kültürel mirasın korunmasına hizmet eden önemli bir unsur olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Festivaller, düğünler ve yayla şenlikleri aracılığıyla canlı tutulan bu gelenekler, hem kültürel sürdürülebilirliğin hem de yeni kuşaklara aktarımın en önemli araçlarıdır.

Sonuç olarak, Artvin'in müzik kültürü ve halk oyunları, farklı etnik grupların bir arada yaşamasının ürünü olan zengin bir kültürel mozaik temsil etmektedir. Bu çeşitlilik, Artvin'i yalnızca bölgesel değil, ulusal ölçekte de önemli bir kültürel merkez haline

getirmekte; müzik ve oyunlar araclyla kültürel mirasın yaatlmas ve gelecek kuşaklara aktarlmasnda kritik bir rol oynamaktadır.

Anahtar Sözcükler:

Artvin, Kültür, Müzik, Hemin Horonu

ABSTRACT

KILIÇ, Hayrettin Öncü. *A Musical and Rhythmic Analysis of the Hemşin Horons of Artvin*, Master's Thesis, Ardahan, 2025.

This study examines the cultural structures of different ethnic groups living together in Artvin province and how these structures are reflected in music and folk dances. The cultural diversity shaped by the Laz, Hemşin, Georgian, Ahıska, and Poşa communities has directly influenced local musical traditions and dance figures. By evaluating written sources, fieldwork, and interviews with local performers, Artvin's musical culture has been analyzed in a multidimensional way.

The findings of the research reveal that Artvin's musical identity is built upon instruments such as the davul (drum), zurna, tulum (bagpipe), kaval (shepherd's flute), and accordion. The playing techniques, tonal preferences, and rhythmic patterns of these instruments demonstrate how Artvin has developed a unique identity through interaction with other Black Sea and Eastern Anatolian cultures. Particularly, the local variations of the zurna and kaval stand out as important indicators reflecting the cultural fabric of the region.

From the perspective of folk dances, the *bar* and *horon* types are prominent. While Artvin's *bars* highlight collective harmony with heavy steps influenced by Erzurum and Ardahan traditions, *horons* combine the energetic figures of the coastal areas with the slower steps of the interior regions, forming an authentic structure. Hemşin horons, in particular, are remarkable; beginning with a calm rhythm that quickly accelerates, they simultaneously display collective unity and individual agility, presenting a strong reflection of cultural diversity.

Furthermore, the study concludes that Artvin's musical culture is not merely an element of entertainment, but also a vital factor in strengthening social cohesion, transmitting cultural identity, and preserving cultural heritage. These traditions are kept alive through festivals, weddings, and highland festivities, which serve as key instruments of cultural sustainability and intergenerational transmission.

In conclusion, the musical culture and folk dances of Artvin represent a rich cultural mosaic shaped by the coexistence of diverse ethnic groups. This diversity not only makes

Artvin a significant cultural center at the regional level, but also elevates its importance on a national scale. Through its music and dances, Artvin plays a critical role in sustaining cultural heritage and ensuring its transmission to future generations.

Keywords:

Artvin, Culture, Music, Hemşin Horonu

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1. QR kodu Anadili ile Yaşayanlar 2 (Hemşince) - (Hikmet Akçiçek)	22
Şekil 2. Artvin İl merkezinde icra edilen hopa hemşini horonu müzik notası	37
Şekil 3. Artvin İl merkezinde icra edilen Hopa Hemşini horonu ritim notası	38
Şekil 4. Atom Hemşini müzik notası.	39
Şekil 5. Atom Hemşin'i ritim notası	40
Şekil 6. Borçka hemşini müzik notası.....	41
Şekil 7. Borçka hemşini ritim notası	42
Şekil 8. Hopa Hemşini (Topaloğlu hemşini).....	43
Şekil 9. Qr kodu Davut Aksu ile yapılan görüşme.....	44
Şekil 10. Remzi Altınsoy Hopa Hemşin Horonu Çalım Notası. (Hikmet Akçiçek arşivi)	45
Şekil 11. Ardauç Hemşin horonu müzik notası	49
Şekil 12. Ardauç Hemşin horonu ritim notası.....	50
Şekil 13. Şavşat Hemşin horonu müzik notası.....	54
Şekil 14. Şavşat Hemşin horonu ritim notası	55

RESİMLER DİZİNİ

Resim 1. Haritada Artvin İlinin Konumu https://www.milliyet.com.tr/egitim/haritalar/artvin-haritasi-artvin-ilceleri-nelerdirartvin-ilinin-nufusu-kactir-kac-ilcesivardir 6309236.(Erişim Tarihi:12.06.2025 17.30).....	17
Resim 2. Hemşin Kavalı (Davut Aksu Kişisel Arşivi)	27
Resim 3. Artvin Horonu (Kaynak: Artvin Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Tanıtım Broşürü)	33
Resim 4. Solda Kaval İcracısı Davut Aksu (karço) Ortada Zafer Altunkaya (Hayrettin Öncü Kılıç Kişisel Arşivinden).....	47
Resim 5. Zurna icracısı Naim Kara Davul İcracısı Mubin Kara (Naim Kara kişisel Arşivinden).....	51
Resim 6. (Uğur Oral Kişisel Arşivinden).....	52

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	i
YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI.....	ii
ETİK BEYAN.....	iv
ÖN SÖZ.....	v
ÖZET.....	vi
ABSTRACT	viii
ŞEKİLLER DİZİNİ	x
RESİMLER DİZİNİ	xi
İÇİNDEKİLER	xii
GİRİŞ	1
1. BÖLÜM.....	3
KÜLTÜR.....	3
1.1. KÜLTÜRÜN TANIMI VE ÖNEMİ	3
1.2. KÜLTÜREL SÜREÇLER.....	4
1.2.1. Kültürleşme	5
1.2.2. Kültürel Yayılma	7
1.2.3. Müzik ve Kültür	11
1.2.4. Türkiye’de Müzik Türleri.....	15
2. BÖLÜM.....	17
ARTVİN İLİ VE KÜLTÜRÜ.....	17
2.1. ARTVİN İLİ VE TARİHÇESİ	17
2.2. COĞRAFYASI	18
2.3. DEMOGRAFİK YAPISI.....	20
2.3.1. Hemşin Kültürü ve Toplumsal Yapısı.....	21
3. BÖLÜM.....	23
ARTVİN MÜZİK VE HALK OYUNLARI KÜLTÜRÜ	23
3.1. ARTVİN MÜZİK KÜLTÜRÜ	23
3.1.1. Yöresel Çalgılar.....	25

3.2. ARTVİN HALK OYUNLARI.....	30
3.2.1. Bar	31
3.2.2. Horon.....	32
4. BÖLÜM.....	35
HEMŞİN HORONU	35
4.1. ARTVİN'DE İCRA EDİLEN HEMŞİN HORONU	35
4.2. HOPA'DA İCRA EDİLEN HEMŞİN HORONU	43
4.3. ARDANUÇ'TA İCRA EDİLEN HEMŞİN HORONU	47
4.4. ŞAĞSAT'TA İCRA EDİLEN HEMŞİN HORONU	51
SONUÇ.....	56
KAYNAKÇA	61
EKLER.....	70
EK 1. ORJİNALLİK RAPORU FORMU	70
EK 2. ETİK KURUL İZNİ FORMU	71
ÖZ GEÇMİŞ.....	72

GİRİŞ

Artvin, Türkiye'nin kuzeydoğusunda, Karadeniz ile Doğu Anadolu bölgelerinin kesişiminde yer alması nedeniyle, tarih boyunca farklı kültürlerin etkileşimde bulunduğu bir coğrafya olmuştur. Bu durum, ilin sosyal yapısına olduğu kadar müzik ve halk oyunlarına da doğrudan yansımıştır. Lazlar, Hemşinliler, Gürcüler, Ahıska Türkleri ve Poşalar gibi farklı etnik grupların bir arada yaşamaları, Artvin'in kültürel mozaikini oluşturmuş ve yöreyi Türkiye'nin en zengin müzik geleneklerinden birine sahip kılmıştır. Özellikle horon ve bar türleri, hem bölgenin coğrafi yapısı hem de kültürel etkileşimleriyle harmanlanarak özgün bir nitelik kazanmıştır. Bu bağlamda, Artvin'deki müzikal geleneklerin en dikkat çekici örneklerinden birini Hemşin horonları oluşturmaktadır.

Hemşin horonları, melodik yapıları, ritmik özellikleri ve kullanılan enstrüman çeşitliliği ile bölgenin kültürel kimliğini en iyi şekilde yansıtan unsurlardan biridir. Geleneksel olarak dilli kaval, tulum ve zurna eşliğinde icra edilen horonlar, günümüzde akordeon, bağlama, kemençe ve org gibi farklı çalgılarla da seslendirilerek çeşitlenmiştir. Bu durum, hem geleneksel kültürün korunmakta olduğunu hem de kültürel etkileşimler sayesinde yeni biçimlere uyum sağladığını göstermektedir. Horonların icrasında görülen benzerlik ve farklılıklar ise, Artvin'in ilçeleri arasında dahi müziksel çeşitliliğin varlığını ortaya koymaktadır.

Bu çalışmanın temel amacı, Artvin ili ve ilçelerinde icra edilen Hemşin horonlarının müziksel ve ritimsel özelliklerini incelemek; benzerliklerini, farklılıklarını ve kültürel etkileşimler sonucunda kazandığı yeni biçimleri ortaya koymaktır. Çalışmada özellikle enstrüman çeşitliliğinin horon icralarına etkisi, ritmik kalıplar ve ezgi yapıları ayrıntılı biçimde değerlendirilmiştir. Ayrıca, günümüzde farklı çalgılarla icra edilen horonların, kültürel sürekliliğe nasıl katkı sunduğu da araştırmanın önemli odak noktalarından biridir.

Araştırmanın kapsamını, Artvin il merkezi ve ilçeleri (Hopa, Kemalpaşa, Borçka, Ardanuç, Şavşat ve Yusufeli) oluşturmaktadır. Bu bölgelerde icra edilen Hemşin horonlarının geleneksel ve güncel formları karşılaştırmalı olarak incelenmiş; hem çalgıların icrası hem de ritimsel yapılarındaki farklılıklar tespit edilmiştir. Böylelikle Artvin'in yalnızca bir oyun kültürüne değil, aynı zamanda güçlü bir müzik mirasına sahip olduğu ortaya konmuştur.

Araştırmada nitel yöntemler benimsenmiş, literatür taraması, alan gözlemleri ve yerel müzisyenlerle görüşmeler yoluyla veri toplanmıştır. Ayrıca, horonların müziksel ve ritimsel yapılarının somutlaştırılması amacıyla ritim notaları Finale programında, ezgi notaları ise MuseScore programında yazılmıştır. Bu uygulama sayesinde, hem farklı icra biçimleri hem de benzerlikler bilimsel olarak belgelendirilmiştir.

Sonuç olarak, Artvin’de icra edilen Hemşin horonları, yalnızca geleneksel kültürün korunmasına hizmet eden bir unsur değil; aynı zamanda kültürel etkileşimler ve modern müzikal yaklaşımlarla sürekli yenilenen dinamik bir yapı sergilemektedir. Bu yönüyle hem Artvin’in hem de Doğu Karadeniz’in kültürel kimliğinin anlaşılması açısından önemli bir araştırma konusu olarak değerlendirilmelidir.

1. BÖLÜM

KÜLTÜR

Kültür, toplumsal yaşamın her alanına nüfuz eden ve bir toplumun tarihsel süreçte ürettiği değerler bütünüdür. Erkal'a göre kültür, "bir toplumun tarih boyunca meydana getirdiği maddi ve manevi değerler ile bunları sonraki nesillere aktarma biçimlerinin bütünüdür. Bu tanım, kültürün hem geçmişle bağ kurma hem de gelecek kuşaklara miras bırakma işlevini vurgulamaktadır. (Erkal, 2013, s.15).

En genel kullanımıyla 'kültür', zihnin etkin olarak geliştirilmesi anlamını güçlü bir biçimde kazanmıştır. Kavramın antropolojik ve geniş sosyolojik kullanımı ise, ayrı bir halkın ya da başka bir toplumsal grubun 'bütün bir yaşam biçimi'ni kastetmektedir" (Williams, 1993, s. 9)

Kültür, en genel anlamıyla, bir toplumun tarihsel süreçte oluşturduğu maddi ve manevi değerler bütünü ile bunları gelecek kuşaklara aktarma biçimi olarak tanımlanabilir. Bu açıdan bakıldığında Artvin'in kültürel yapısı; Laz, Gürcü, Hemşin, Ahıska ve diğer etnik unsurların tarih boyunca süregelen birlikteliğinin oluşturduğu çok katmanlı bir mozaik yansıtmaktadır.

Artvin halk oyunları ve müzikleri, yalnızca bir eğlence aracı değil; aynı zamanda bölgedeki kültürel çeşitliliğin, ortak yaşam deneyiminin ve kimlik ifadesinin güçlü bir yansımasıdır. Bu kültürel mirasın korunması, belgelenmesi ve gelecek kuşaklara aktarılması; hem yerel kültürel sürekliliğin sağlanması hem de Türkiye'nin zengin kültürel dokusunun yaşatılması açısından vazgeçilmez bir değere sahiptir. Bu bağlamda, yapılan çalışma yalnızca Artvin'in kültürel mirasını ortaya koymakla kalmamakta, aynı zamanda halk oyunlarının toplumsal kimlik ve kültürel hafızanın taşıyıcısı olarak üstlendiği işlevi de akademik bir bakış açısıyla görünür kılmaktadır.

1.1.KÜLTÜRÜN TANIMI VE ÖNEMİ

Medeniyet ya da kültür kavramı etnografik açıdan ele alındığında toplumun bir üyesi olarak edinilen töre, inanç, sanat, görenek ve diğer bütün yeteneklerle alışkanlıkların toplamını oluşturur (Tylor, 2016, s.1). Kültür kavramı sadece adet,

gelenek, göreneklerle sınırlı olmayıp, ek olarak bireyin sosyal hayatını, ekonomik faaliyetini, psikolojik durumu da etkileyen dinamik bir olgudur (Davras, 2020, s.15).

Kültür kişilerin toplumsal rollerini ve kimliklerini belirleme konusunda da önemlidir. Bireyler ait olduğu kültürel grup aracılığı ile kendisini tanımlar, bu grubun normuna uygun davranışlarda bulunur. Bu kapsamda alt kültürler toplumun hegemonik anlayışının dışında bulunan farklı kimliklerin oluşumuna zemin hazırlamaktadır. Alt kültürler bireyi kendini ifade etme şeklini etkileyip toplumsal çeşitliliği arttırmada rol oynar (Arıcan, 2021, s.12; Yılmaz, 2022, s.45).

Kültür ekol olarak sosyal ve ekonomik ilişkileri düzenler. Ekonomik aktiviteler, kültürel değer ve normlarla direk olarak ilişkilidir (Dedeoğlu ve ark., 2021,s.20).

Kültürel miras, toplumların geçmişten günümüzde getirdiği geleneklerin ve değerlerin toplamıdır. Bu miraslar, toplumsal kimliklerin korunup gelecek nesille devam ettirilmesinde kritik önem arz etmektedir. Kültürel mirasın korunması, toplumun kimliğini ve tarihini anlamaları için hayati önem ifade eder. Kültürel miras korunması ek olarak turizm gibi ekonomik faaliyetlerinde gelişmesi için önemlidir (Çelik, 2020, s.30).

Artvin halk oyunları ve müzikleri, sadece bir eğlence aracı olarak değil; bölgedeki kültürel çeşitliliğin, ortak yaşam pratiklerinin ve kimlik inşasının güçlü bir yansıması olarak değerlendirilmiştir. Halk oyunları, bireylerin kendilerini tanımlama ve içinde bulundukları topluluğun değerleriyle özdeşleşme süreçlerinde önemli bir işlev üstlenirken, aynı zamanda farklı alt kültürlerin oluşumuna ve toplumsal çeşitliliğin artmasına da zemin hazırlamaktadır.

Kültürel mirasın korunması ve gelecek kuşaklara aktarılması, hem Artvin özelinde yerel kimliğin devamlılığını sağlamakta hem de Türkiye'nin zengin kültürel dokusunun sürdürülmesine katkıda bulunmaktadır. Bu nedenle, halk oyunlarının ve müziklerinin yalnızca sanatsal bir ifade biçimi değil, aynı zamanda toplumsal belleğin ve kültürel sürekliliğin vazgeçilmez taşıyıcıları olduğu görülmektedir.

1.2.KÜLTÜREL SÜREÇLER

Kültürel süreçler, toplumun sosyal ve ekonomik dinamikleriyle ve tarihsel yanıyla şekillenen karmaşık etkileşimlerin bir bütünüdür. Kültürel süreçler bireyin ve grupların kimliğini ve değerini, normlarını oluşturup aynı zamanda toplumsal değişimleri ve dönüşüm sürecini de etkilemektedir (Gülçin, 2020:10).

Kültürel süreçlerin birkaç farklı önemli boyutu vardır ve kültürel süreçler tarihsel bağlamda ortaya çıkan değişimlerdir (Duman ve Sel, 2023, s.15). Artvin ilinde yaşayan Hemşin halkının bölgede yaşayan Laz, Gürcü Ahıska gibi farklı toplumlarla olan kültürel süreçlerindeki etkileşimleri bu çalışmada halk oyunları müzikleri bağlamında ele alınmaktadır.

1.2.1. Kültürleşme

Öncelikle, Kültürleşme, iki kültür karşılaştığında başlayan diğer kültürden öğrenme ve benimseme sürecidir. Uzun vadede asimile olmaya yol açar ve yabancı çevrelere daha iyi uyum sağlamak için çok önemlidir. Örneğin, Çin'e yeni göç eden Amerikalı bir annenin çocuklarına yemek çubuğu kullanmayı öğretmesi. Kültürleşmeye gelince, bu da kendi kültüründen öğrenme ve benimseme sürecidir ve genellikle etki olmadan gerçekleşir. Ek olarak, bir bireye yaşadığı belirli kültürün konumunu, rol beklentilerini ve davranışlarını öğretir. Örneğin: Çinli bir annenin çocuğuna yemek çubuğu kullanmayı öğretmesi. Kültürleşme, bir bireyin toplumun kurallarını, geleneklerini, becerilerini ve değerlerini öğrendiği öğrenme sürecini ifade eder (Tanrıtanır, 2010, s.16; Düzgün ve Özkaya, 2015, s.45).

Kültürleşme kelimesi genellikle, bir bireyin veya grubun kültürünün, diğer kültürle etkileşim nedeniyle değişmesini ifade eden 'kültürleşme' ile yan yana getirilir. Hepimiz bunun kültür nedeniyle olduğunu biliyoruz, belirli bir şekilde konuşuyoruz, davranıyoruz, kutluyoruz ve ifade ediyoruz. Kültür, bir toplumdaki belirli bir insan grubunun dil, inançlar, dini yönelim, sosyal miras, giyim tarzı, hijyen alışkanlıkları, müzik, mutfak vb. gibi çeşitli somut olmayan yönleri, yani özellikler, normlar ve bilgileri ifade eder (Berry, 1980, s.8; Kirscher ve Martin, 2010, s.22, Ilhomovichthe ve Xusnida, 2023).

Enkültürasyon: Enkültürasyon, bir bireyin doğduğu veya çocukluk döneminde içinde bulunduğu kültürel çevreyi öğrenme ve benimseme sürecidir. Bu süreçte birey, toplumun normlarını, değerlerini, dilini, geleneklerini ve davranış kalıplarını gözlemleyerek ve deneyimleyerek öğrenir. Enkültürasyon, aile, okul, akran grupları ve medya gibi çeşitli toplumsal etkenlerle şekillenir. Birey, bu süreçle kültürel kimliğini inşa eder ve toplum içinde kendine bir yer edinir. Bu nedenle enkültürasyon, bireyin temel kişilik gelişimi ve sosyal uyum süreci için kritik bir rol oynar (Özkan ve Gündüz, 2008, s.151)

Akültürasyon: Akültürasyon, bir bireyin veya grubun başka bir kültürel çevreye geçiş yaptığında yeni kültürün değerlerini, inançlarını ve davranışlarını öğrenme ve uyum sağlama sürecidir. Göç, seyahat veya kültürel etkileşimler gibi nedenlerle ortaya çıkan bu süreç, bireyin kendi kültürel kimliğini korurken yeni kültüre de adapte olmasını içerir. Akültürasyon, bireyin yeni toplumsal çevreye uyum sağlamasına ve o çevrede kabul görmesine katkı sağlar. Ancak, bu süreç bazen kimlik çatışmaları ve kültürel yabancılaşma gibi zorluklarla da sonuçlanabilir (İreç, 2019, s. 66-67).

Enkültürasyon ve akültürasyon arasındaki fark aşağıdaki temellerde açıkça çizilebilir (Ilhomovich ve Xusnida, 2023, s.214-1217):

1. Enkültürasyon, bir bireyin kendi ana kültürünün kurallarını, değerlerini ve davranış kalıplarını öğrendiği kültür öğrenme süreci olarak tanımlanır. Aksine, akültürasyon, belli bir kültürel grubun üyelerinin farklı bir kültürle temas kurarak ve onu bir dereceye kadar veya büyük ölçüde benimseyerek etkilendiği bir kültürel öğrenme sürecini temsil eder.

2. Enkültürasyon, bir kişinin kültüre ilk ve en önemli tanıtımıdır ve doğumdan hemen sonra gerçekleşir. Buna karşılık, akültürasyon, farklı kültürlerle daha sonra tanışmadır.

3. Enkültürasyonda, kişi ait olduğu kendi kültürünü edinir ya da öğrenir. Karşıt olarak, akültürasyonda başka bir kültür kişinin kültürünü özümser yani kişinin kültürü farklı bir kültür tarafından benimsenir.

4. Enkültürasyon yalnızca bir kültürü içerirken, akültürasyonda iki veya daha fazla kültür vardır.

5. Enkültürasyon, bireyin toplumda hayatta kalması için hiçbir etki olmaksızın gerçekleşen gerekliliktir. Karşıt olarak, Kültürleşme gerek olduğu takdirde olabilir, fakat hayatta kalmak için de bir zorunluluk teşkil etmez.

6. Kültürleşme, kişinin kültüründeki dönüşüm ya da 2 ya da daha fazlası kültürün kaynaşması sonucunda görülmektedir. Bu kapsamda bakıldığında kültürleşme var olan kültürde herhangi bir değişikliğe sebep olmaz.

7. Kültürleşmede asimilasyon riski yoktur, ancak kültürleşmenin uzun sürmesi asimilasyon sonuçlanır.

Artvin ilinde yaşayan Hemşin topluluğunun halk oyunları, bölgede bulunan farklı etnik grupların (Laz, Gürcü ve Ahıska Türkleri) kültürel etkileşim sürecinden

etkilenmiştir. Bu durum, kültürleşme sürecinin Artvin halk oyunları müzikleri üzerindeki yansımalarını ortaya koymaktadır.

1.2.2. Kültürel Yayılma

Kültürel etkileşim, kültürel yayılmanın esasıdır. Göç, binlerce yıl boyunca kültürel etkileşimin tek yoluydu. Göçmenler bazı kültürel alışkanlıklarını ve uygulamalarını alıp ülkelerine geri getirirler. Göçmenler arasında farklı yayılma türleri görülmüştür. Yer değiştirme yayılması genellikle zincirleme göç şeklinde gerçekleşir. Zincirleme göç, bir grup insanın daha yüksek yaşam standartları bulmak için bir ülkeden diğerine göç etmesiyle gerçekleşir ve zamanla yerleştikçe kendi vatandaşları tarafından takip edilirler. Geri dönüş göçü, göçmenlerin kendi ülkelerine geri dönmeleriyle gerçekleşir. Bu şekilde kendi ülkelerine bazı kültürel öğeler getirirler (Jordan-Bychkov, Domosh, Neumann ve Price, 2005). Golden'a (2006) göre Türkler, Güney Sibirya'dan Çin'in kuzeybatı topraklarına göç ederek geçtikleri ülkelerin kültürlerini etkilemişlerdir. Lewitt (1998), ev sahibi kültürün göçmenler üzerindeki etkilerinin, ev sahibi ve göçmenler arasında bir etkileşim gerekmediği sürece asgari düzeyde olduğunu savunmaktadır. Göçmenler, ev sahibi kültürel öğeleri olduğu gibi kabul etmezler, kendi kültürlerini benimsemek için onları bir dönüşüm sürecine sokarlar. Ferrante (2007) de yayılma sürecinde kültürel öğelerin değişimine işaret eder. Ancak, doğrudan bir yabancından gelen yayılmadan daha çok bahseder, göçmenler gibi içeriden gelenlerden değil. Bu değişim, 'küresel düşün, yerel hareket et' stratejisiyle ilişkilendirilebilir. Küreselleşme, dünya çapında faaliyet gösteren büyük şirketlere güç verdi ve bu şirketler yerel pazarda olduğu gibi küresel pazarda da hareket ediyor. Ürünlerini o belirli yerel pazarda satmak için küresel şirketler, yerel kültürel öğeleri küresel ürünleriyle birleştirir (Morley ve Robins, 1995). 'Örneğin, çoğu franchise restoranı menülerinde yerel ürünlere yer veriyor; hatta franchise fikri bile yerel restoranlar ve mağazalar tarafından benimsendi' (Ferrante, 2007, s.109). Ayrıca, Riesman ve Denney (1951) İngiliz Ragbisi'nin Amerikan versiyonunu analiz etti. Yazarlara göre, Amerikan futbolu, Amerikan kültürünün rekabetçi ortamı nedeniyle İngiliz ragbi ile karşılaştırıldığında daha fazla rekabete dayanmaktadır. Yaygınlaşan fikirler veya uygulamalar, yayılma süreci boyunca değişmeden kalmaz, değişim derecesi ve kökenden uzaklık arasında pozitif korelasyon vardır. Ancak, teknolojideki hızlı gelişme ve medyanın etkisiyle, yayılmalar her zamankinden daha hızlı yayılır ve orijinal

versiyondan çok şey kaybetmez. Son zamanlarda yayılma hızının artması sonucunda küresel bir kültür oluşmuştur (Jordan-Bychkov, Domosh, Neumann ve Price, 2005). Kültürel yayılmanın benzer kültürlerle sahip insanlar arasında gerçekleşme olasılığı daha yüksektir (Kaufman ve Patterson, 2005). Öte yandan, asimilasyon teorisine göre, göçmenler artık eski kültürel öğelerini kullanmak istemeyecek ve kültürel alışkanlıklarını terk etmeye hazır olacaklardır (Faist, 2000). Göç yönü genellikle Doğu, gelişmekte olan, fakir veya politik olarak istikrarsız olan diğer bir deyişle 'diğer ülkelerden' batı ülkelerine doğrudur ve yayılma daha güçlü bir ülkeden daha zayıf bir ülkeye geldiğinde daha güçlüdür. Bu nedenle, gelişmiş bir ülkedeki göçmenlerin ev sahibi kültüre uyum sağlama olasılığı daha yüksektir.

Artvin ilinde yaşayan Hemşin topluluğunun, bölgedeki farklı etnik gruplar olan Laz, Gürcü ve Ahıska Türkleri ile tarihsel süreçte gerçekleşen kültürel yayılma ve kültürleşme dinamikleri çerçevesinde şekillenmiştir. Bu bağlamda Artvin halk oyunlarının müziksel yapısında görülen ritmik çeşitlilik, melodik dizilerin zenginliği ve çalgı kullanımı, söz konusu etnik topluluklar arasındaki uzun süreli kültürel temasın somut göstergeleri olarak değerlendirilebilir. Bu durum, halk oyunları müziklerinde etkide bulunmuştur Artvin yöresindeki halk oyunlarının yalnızca yerel bir kültür ürünü olmadığını, aynı zamanda çok farklı bir kültürel etkileşim sürecinin ürünü olduğunu göstermektedir.

1.2.2.1.Kültürel Yayılmayı Etkileyen Faktörler

Kültürel yayılmayı daha iyi anlamak için, yayılma sürecini etkileyen faktörleri incelemek gerekmektedir. Sundqvist, Frank ve Puumalainen, belirsizlikten kaçınma, bireysellik, zenginlik, güç mesafesi, erkeklik ve kökenden uzaklık derecesine bağlı olarak farklı ülkelerde yeniliklerin adaptasyonu ve yayılımı arasındaki farklılıkları araştırmıştır. Çalışmanın sonuçları, zengin ülkelerin yenilikleri daha hızlı benimsediğini, belirsizlikten kaçınma düzeyi yüksek olan ülkelerin yenilikleri taklit yoluyla benimsediğini ve yeniliğin kökenine daha yakın ülkelerin ise yenilikleri daha erken kabul ettiğini göstermektedir (Sundqvist et al., 2005, s. 30). Öte yandan, güç mesafesi, erkeklik, bireysellik ve yayılma hızı arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır (Sundqvist et al., 2005, s. 32).

Yayılma sürecinin hızı, toplumdaki diğer bireyler üzerinde güçlü bir uyaran yaratma kapasitesine sahip kişilerin popülerlik ve prestij derecesine bağlıdır (Henrich,

2001, s. 995). Bu varsayımdan hareketle, şirketlerin ticari faaliyetlerinde ünlüleri kullanarak ürünlerine yönelik ihtiyaç yarattıkları söylenebilir. Küresel ölçekte tanınan ünlüler, küresel kültürün yayılması açısından önemli araçlar hâline gelmektedir. Buna karşılık Kaufman ve Patterson (2005, s. 115), kriketin Amerikan elitleri arasında yayılmasının, İngiliz toplumunun elit sınıfıyla temaslardan ve kendilerini toplumun diğer kesimlerinden ayırma isteğinden kaynaklandığını belirtmektedir. Bu spor basketbol gibi yaygın ve sıradan bir spor hâline gelirse, elitler onu bırakıp başka bir uğraş arayabilmektedir. Bu açıdan kültürel yayılma yalnızca kültürel unsurların ödünç alınmasıyla sınırlı olmayıp, aynı zamanda bir topluluk içindeki statü farklılıklarını koruma işlevi de görmektedir. Bu türden bir yayılma çoğu zaman kasıtlı bir süreç değildir.

Miraflores'teki göç davranışları üzerine yaptığı araştırmada Levitt ev sahibi kültürden bazı uygulamaları ödünç almaya daha istekli olan grupların; erkekler, maddi imkânı olan bireyler, yaşlı toplum üyeleri veya uzun süre liderlik yapmış kişiler olduğunu tespit etmiştir. Ayrıca bazı durumlarda toplumun diğer üyelerinin yeni kültürü kabul etmeye zorlandığını da ifade etmiştir (Levitt, 1998, akt. Coşkun, 2020, s. 361).

Yayılma sürecinde bir diğer önemli unsur da yayılmanın yönüdür. Genellikle gelişmiş ülkelerden gelişmekte olan ülkelere doğru gerçekleşmektedir. Ülkeler arasındaki güç mesafeleri, iletim sürecinin doğasını etkilemektedir. Yayılma, eşit güçteki ülkeler arasında gerçekleştiğinde etkinin daha sınırlı olduğu görülmektedir (Coşkun, 2020, s. 361).

Artvin ilinde yaşayan Hemşin topluluğunun halk oyunları, tarihsel süreçte Laz, Gürcü ve Ahıska Türkleri gibi farklı etnik gruplarla yaşanan kültürel temaslar sonucunda şekillenmiştir. Bu süreç, kültürel yayılma ve kültürleşme dinamiklerinin somut bir yansımasıdır. Bu bakış açısı, Artvin'de bazı halk oyunu biçimlerinin belirli toplumsal kesimlerde yoğunlaşması ve zamanla değişime uğraması ile paralellik göstermektedir. Artvin'de halk oyunlarındaki yeniliklerin çoğu zaman icracılar aracılığıyla kabul gördüğünü desteklemektedir. Ayrıca, yayılma genellikle gelişmiş bölgelerden gelişmekte olan bölgelere doğru olmakta ve güç mesafesi yayılma sürecinin doğasını etkilemektedir. Artvin örneğinde, Karadeniz'in farklı bölgelerinden gelen müzikal etkilerin, bölge halk oyunları repertuarına kademeli olarak dâhil olması bu sürecin tipik bir yansımasıdır.

1.2.2.2.Kültürel Yayılmanın Etkileri

Kültürel yayılmanın bir bölge için sonuçları hem olumlu hem de olumsuz olabilmektedir. Yayılmanın yerel kültür üzerindeki etkilerini araştırmak, o kültürü kapsamlı bir biçimde anlamak açısından önem taşımaktadır (Ersoy, 2012, s. 45). Kültürel yayılma, yerel kültürü çeşitli yönlerden etkileyebilir. Reisinger'in (akt. Demirtaş, 2015, s. 72) belirttiği gibi, kültürel yayılma; yerel kültürel özellikleri (ör. giyim tarzı, yemek alışkanlıkları) ve gelenekleri değiştirebilir, yeni ürünler, hizmetler ve meslekler yaratabilir, inanç ve fikirleri dönüştürebilir ve yaşam kalitesini iyileştirebilir.

Bununla birlikte Henrich'in (akt. Şahin, 2018, s. 102) vurguladığı üzere, sadece yararlı alışkanlıklar değil, zararlı olanlar da kültürler arası yayılabilir. Örneğin, emzirmenin bilinen faydalarına rağmen bazı gelişmekte olan ülkeler, biberonla besleme alışkanlığını gelişmiş ülkelere ödünç almıştır. Bu noktada yayılmanın yönü önemlidir; zira gelişmiş ülkelere gelen alışkanlıklar, uygulamalar veya materyaller, az gelişmiş ülkelere gelenlere kıyasla daha değerli olarak algılanmaktadır. Bazı ülkelere hükümetler, kültürel yayılmayı önlemek amacıyla yabancı ürün veya hizmetlerin kullanımını yasaklayabilmektedir. Örneğin, Kuzey Kore ve İran'da bu tür önlemler uygulanmaktadır (Coşkun, 2020, s. 109). Ancak bu tedbirler, küreselleşme sürecini tamamen durdurmak için yeterli değildir. İran'da Amerikan filmlerini izlemek yasak olmasına rağmen, üst sınıf bireyler komşu ülkelere seyahat ederek bu filmleri izleyebilmektedir. Benzer şekilde, tüm Batı menşeli internet sitelerinin yasaklı olduğu Çin'de, kullanıcılar VPN gibi araçlar kullanarak bu sitelere erişebilmektedir.

Kültürel yayılma kuramına yönelik eleştirel yaklaşımlar da bulunmaktadır. Kelley (akt. Yıldırım, 2016, s. 88), kültürler arasındaki benzerliklerin tamamının ödünç alma ile açıklanmaması gerektiğini, benzer çevresel koşulların farklı kültürlerde aynı stratejilerin gelişmesine neden olabileceğini vurgulamaktadır. Örneğin, gökyüzü her kültürde aynı olduğundan, farklı kültürlerin yıldız takımyıldızlarına benzer isimler vermesi olağandışı değildir. Reisinger'e (akt. Demirtaş, 2015, s. 74) göre, kültürel yayılma teorisi, bazı kültürlerin gelişme yeteneğinden yoksun olduğunu varsaymakta, oysa yayılma olmasa bile kültürler kendi iç dinamikleriyle evrimleşebilmektedir. Ayrıca bu teori, "neden bazı unsurlar yayılırken diğerleri yayılmamaktadır?" sorusuna tatmin edici bir yanıt verememektedir (Coşkun, 2020, s. 361–362).

Artvin ilinde yaşayan Hemşin topluluğunun halk oyunları, tarihsel süreçte Laz, Gürcü ve Ahıska Türkleri gibi farklı etnik gruplarla yaşanan kültürel etkileşimlerin sonucu olarak biçimlenmiştir. Bu etkileşim, kültürel yayılma ve kültürleşme süreçlerinin somut bir örneğini sunmaktadır. Bu süreç, yerel kültürlerin müziksel yapısını, dans figürlerini, ritim anlayışını ve çalgı kullanımını etkilemiştir. Artvin’de, Hemşin halk oyunları, kültürel yayılmanın etkilerini yansıtan güçlü bir örnek sunmaktadır. Bölge kültürünün zenginleşmesi, farklı etnik toplulukların bir arada yaşamasının doğal sonucu olarak ortaya çıkarken; özgün unsurların korunması ise kültürel sürdürülebilirlik açısından kritik önem taşımaktadır. Bu nedenle kültürel yayılmanın incelenmesi, yalnızca geçmişini anlamak değil, gelecekteki kültürel mirasın korunması için de gereklidir.

1.2.3. Müzik ve Kültür

Kültürel aktarım etrafındaki söylem, görsel ve dilsel imgelerin sanat alanına katkılarını sıklıkla vurgulamıştır. Ancak, bu iki kavramın paylaştığı ortak noktalardan yararlanarak zamanla gelişen ve çağdaş toplumda önemli bir popülerlik kazanan başka bir sanatsal alan daha vardır: müzik. Sanat tarihi, insanlık tarihiyle ayrılmaz bir şekilde bağlantılıdır ve ritmik unsurlarıyla karakterize edilen müzik, gerçekten de en eski sanatsal ifade biçimlerinden biri olarak kabul edilebilir (İlyasoğlu, 2009, s.13). Müzik, başlangıcından bu yana, ilkel seslerden insan duygularını ve deneyimlerini kapsayan karmaşık bestelere doğru evrilerek ayrı bir çalışma alanı haline gelmiştir.

Müzik, bir sanat formu olarak insanlık tarihinin en eski dönemlerine kadar uzanan köklü bir geçmişe sahiptir. Küçüköncü’nün (2010, s. 1) belirttiği üzere, insanlar var oldukları ilk andan itibaren çevrelerindeki seslerden etkilenmiş, duygu ve düşüncelerini işitsel yollarla ifade etme çabasına girmiştir. Arkeolojik bulgular, ilkel toplumların hayvan kemiklerine delikler açarak basit üflemleri çalgılar yaptığını, çentikli tahta parçalarını sürtme yoluyla ses elde ettiklerini ortaya koymaktadır. Bu dönemde müzik, yalnızca estetik bir ifade biçimi değil, aynı zamanda hastalıklara ve düşmanlara karşı koruyucu bir tılsım olarak da kullanılmıştır. Zaman içinde ise müzik, toplumsal yaşamda özellikle dini ritüellerin önemli bir unsuru hâline gelerek insan kültüründeki yerini güçlendirmiştir.

Bu gözlemlerden, temelde kendi ses imgeleriyle iletişimi kuran müziğin, farklı dönemlerde duyguların iletilmesinde tarihsel olarak önemli bir konuma sahip olduğu

çıkarılabilir. Tarih boyunca insanlık, müziğe yönelik çeşitli yaklaşımları keşfetmek için her fırsatı değerlendirmiş ve böylece müzik mirasının kültürel boyutlarını yansıtan benzersiz bir sistem geliştirmiştir. Turani'nin de belirttiği gibi, nesiller boyunca bilginin korunması düşünüldüğünde, bu korumanın tezahürlerini bir sanat formu olarak müzik alanında ayırt edebiliriz. Özellikle müzik notasyonundaki gelişmelerin ardından, müzik geleneklerinin korunması benzeri görülmemiş seviyelere ulaşmıştır. Müzikten türetilen her imge, kültürel aktarım için eşit derecede önemli olan görsel bir karşılığa sahiptir (Ayhan, 2015, s.81-82).

Daha geniş bir bağlamda, müzik, çağlar boyunca evrimleşmiş bir sistemle karakterize edilen bir sanat biçimidir. Varlığın başlangıcından bu yana insanlığın iletişim arayışında temel unsurlar olarak hizmet eden kendine özgü görsel uyaranlara sahiptir (Arıkan, 2008: 1). Müziğin yapısal çekirdeğinde, topluca özünü şekillendiren notalar, duraklamalar, dinamikler ve tempo işaretleri de dahil olmak üzere çeşitli imgeler bulunur. Ancak, bu sanat biçiminin kültürel temeli incelendiğinde, müziğin aynı zamanda insanların varoluşlarının doğal bir sonucu olarak doğdukları sistemlerin imgelerini de yansıttığı ortaya çıkar.

Bir sanatçının bir fikri bir bilgi nesnesine dönüştürebilmesi için, fikri salt varoluş alanından kavramsallaştırma alanına yükselten bir içsel değişim sürecinden geçmesi gerekir (Eren, 2006, s.25). Sanatçı, yalnızca bu dönüşümü başardığında, iç dünyasında algıladığı her unsuru görsel veya işitsel bir mekanizma aracılığıyla sunabilir. Bu süreç, zaman içinde ortaya çıkan kapsamlı bir görüntü dizisinin kullanılmasını gerektirir. Sonuç olarak, değerle dolu sanatsal ürünler şekillenmeye başlar. Tüm bu mekanizmanın merkezinde, ham algısal veriler üzerinde işleyen bir dizi bilişsel süreç olarak tanımlanabilecek düşünme eylemi yer alır. Düşünme, işlenmemiş duyuşsal bilgileri kavramlara dönüştürerek algısal anlayıştan kavramsal anlayışa geçişi işaretler (Arnheim, 2009, s.30). Bu dönüşümden ortaya çıkan her anlam, sanat alanında yeni ayrımlar ortaya koymak için bir temel görevi görür.

Bu bağlamda müziksel imgeleri ele aldığımızda, ilk imgenin binlerce müziksel imgenin ortaya çıkışı için bir referans noktası işlevi gördüğü ortaya çıkar. Bu imgeler geliştikçe, zaman içinde çeşitli imge gruplarıyla etkileşime girerler. Başlangıçta işitsel temsillerle sınırlı olan müziksel imgeler, giderek görsel ve dilsel imgelerle iç içe geçmeye başladı. Bu etkileşim, çeşitli yeni imgelerin ortaya çıkmasına yol açtı ve bu da müzikal

imgeler için çok yönlü bir yapı oluşturdu. Özetle, farklı duyulara hitap eden imgelerin bütünleştirilmesi, çok algılı bir sistem düzeyinde etkilere yol açmıştır.

Müzikal imgelemenin faydası, bireylerin sanatsal yollarla deneyimlediği çeşitli duyguların ifadesini kolaylaştırma, çeşitli yöntem ve teknikler kullanma becerisinde yatar. Kültürel bir bakış açısıyla bakıldığında, müzik eserlerinin çağlar boyunca kalıcı aktarımı bu olgunun başlıca örneğidir. Müzikal kompozisyonlar, çeşitli temaların keşfi yoluyla müzikal formlara dönüştürülmüş duyguların kalıcı bir somutlaştırılması olarak tanımlanabilir.

Müzik ve kültürel aktarım arasındaki ilişki yalnızca doğrusal bir ilerleme değildir; insan deneyiminin karmaşıklıklarını yansıtan dinamik bir etkileşimdir. Toplumlar evrimleştikçe, müzikal ifadeleri de değişir ve aynı anda gelenek unsurlarını korurken değişen kültürel manzaraya uyum sağlar. Bu ikilik, çağdaş müziğin sıklıkla tarihsel etkilere dayanarak yararlanma biçiminde, hem geçmişle hem de şimdiyle yankılanan zengin bir ses dokusu yaratmasında belirgindir (Ayhan, 2015, s.81-82).

Küreselleşme bağlamında, çeşitli müzik türlerinin erişilebilirliği, farklı toplumlar arasındaki kültürel alışverişi daha da zenginleştirmiştir. Çeşitli kültürlerden gelen müzik stillerinin kaynaşması, geleneksel sınırları zorlayan ve müzikal kimlik kavramını yeniden tanımlayan melez formların ortaya çıkmasına yol açmıştır. Bu olgu, kültürel diyalog için bir araç olarak müziğin rolünü vurgular ve bireylerin farklılıklar arasında bağlantı kurmasını ve benzersiz anlatılarını paylaşmasını sağlar (Ayhan, 2015, s.81-82).

Dahası, teknolojinin müzik üzerindeki etkisi göz ardı edilemez. Dijital platformların ortaya çıkışı, müziğin yaratılma, dağıtılma ve tüketilme biçiminde devrim yarattı. Müzisyenler artık coğrafi sınırlamaları aşarak ve bir bağlantı duygusu geliştirerek küresel kitlelere ulaşma yeteneğine sahip. Bu teknolojik ilerleme, müzik endüstrisini de demokratikleştirerek daha fazla ses ve bakış açısının duyulmasını sağladı (Ayhan, 2015, s.81-82, Çiftçi, 2010, s.151).

Bir sanat formu olarak müziğin karmaşıklıklarını daha derinlemesine inceledikçe, öneminin salt eğlencenin ötesine uzandığı ortaya çıkıyor. Müzik, bireylerin ve toplulukların değerlerini, mücadelelerini ve özlemlerini yansıtan güçlü bir toplumsal yorum aracı olarak hizmet ediyor. Sanatçılar, şarkı sözleri ve melodiler aracılığıyla acil sorunları ele alabilir, toplumsal normlara meydan okuyabilir ve değişime ilham verebilir,

böylece müziğin doğası gereği insan deneyimine bağlı olduğu fikrini güçlendirebilir (Ayhan, 2015, s.81-82).

Ayrıca, müziğin terapötik potansiyeli son yıllarda tanınmaya başlandı ve araştırmalar, müziğin duygusal refahı destekleme ve iyileşmeyi kolaylaştırma yeteneğini vurguladı. Müzik terapisi, zihinsel sağlık sorunlarından fiziksel rehabilitasyona kadar çeşitli zorluklarla karşılaşan bireyler için değerli bir müdahale olarak ortaya çıktı. Bu, müziğin bireyler üzerinde sahip olabileceği derin etkiyi vurgulayarak, insan kültürünün hayati bir bileşeni olarak rolünü daha da sağlamlaştırıyor (Ayhan, 2015, s.81-82).

Müziğin kültürel bir aktarım biçimi olarak keşfi, çok yönlü doğasını ve kalıcı önemini ortaya koyar. Antik kökenlerinden çağdaş ifadelerle kadar müzik, zaman ve mekan boyunca bağlantıları beslerken insan deneyiminin karmaşıklıklarını yansıtarak sürekli olarak evrim geçirmiştir. Giderek daha fazla birbirine bağlı bir dünyada yol alırken, müziğin kültürel kimlikleri şekillendirme ve diyalogu kolaylaştırmadaki rolü her zamanki gibi önemli olmaya devam etmektedir. Müziğin duyguları uyandırma, mesajları iletme ve değişime ilham verme konusundaki kalıcı gücü, insan ifadesinin temel taşı ve paylaşılan kültürel mirasımızın zenginliğinin bir kanıtı olarak statüsünü belirtmektedir.

Müzik, kültürleri bir arada tutmada önemli bir rol oynar ve coğrafi ve dilsel engelleri aşan evrensel bir dil görevi görür. Farklı gruplar arasında iletişimi ve ifadeyi kolaylaştırır, aidiyet duygusunu ve paylaşılan kimliği teşvik eder. Araştırmada vurgulandığı gibi, müzik kültürel anlayışı ve okuryazarlığı teşvik etmek için güçlü bir pedagojik araç görevi görür ve bireylerin kendi miraslarıyla ve başkalarının mirasıyla bağlantı kurmasını sağlar (Bao, 2024, s.230). Kültürel uçurumları kapatma yeteneği, müziğin diyalog ve etkileşim için ortak bir zemin olarak hizmet edebildiği çok kültürlü toplumlarda özellikle önemlidir.

Müziğin kültürel mirasla iç içe geçmesi, toplulukları birleştirmedeki önemini daha da vurgular. Örneğin popüler müzik, genellikle daha geniş kültürel anlatılarla iç içe geçerek çeşitli grupların kimliklerini şekillendirir ve yansıtır (Brandellero ve Janssen, 2013, s.1). Müzik ve kültür arasındaki bu dinamik ilişki, geleneklerin korunmasını sağlarken aynı zamanda çağdaş etkilere de uyum sağlar ve böylece hem eski hem de genç nesillerle yankı uyandıran yaşayan bir kültürel miras yaratır. Popüler müzikle etkileşim kurarak bireyler kültürel köklerini keşfedebilir ve kimliklerini mevcut toplumsal bağlamlarıyla alakalı bir şekilde ifade edebilirler.

Müziğin toplumsal yaşamda üstlendiği işlevler, bireyleri bir araya getirme ve topluluk içindeki bağları güçlendirme açısından dikkat çekicidir. Özellikle geleneksel danslar ve toplu türkü söyleme gibi senkronize müziksel etkinlikler, bireyler arasında birlik duygusu oluşturur ve toplumsal uyumu artırır (Aydın, 2018, s. 45). Bu tür kolektif deneyimler, ortak ritim ve hareket aracılığıyla iş birliğini teşvik ederken, toplumsal dayanışmayı da pekiştirir. Birçok kültürde müzik, ritüellerin ve kutlamaların vazgeçilmez bir parçası olarak önemli yaşam dönüm noktalarını işaretler ve insanları bir araya getiren sosyal buluşmaların merkezinde yer alır (Kara, 2015, s. 88).

Müziğin bir diğer önemli yönü, kültürel aktarım sürecindeki rolüdür. Geleneksel müzik, kuşaktan kuşağa aktararak hem kültürel sürekliliğin korunmasına hem de toplulukların kimlik bilincinin güçlenmesine katkı sağlar (Yılmaz, 2020, s. 132). Eğitim programlarında yer alan yerel müzik öğeleri, genç nesillerin kendi kültürel miraslarını tanımasını ve bu mirası sahiplenmesini mümkün kılar.

Ayrıca, müzik kültürel kimliğin ifadesi ve küreselleşmenin getirdiği etkileşimlerin yönetilmesinde bir araç olarak da işlev görür. Kùltürler arası etkileşim sürecinde, farklı müzik gelenekleri bir araya gelerek yeni sentez biçimleri ortaya çıkarır. Bu durum, kültürel çeşitliliği zenginleştirmenin yanı sıra farklı toplumlar arasında karşılıklı anlayış ve saygıyı da teşvik eder (Demir, 2019, s. 57).

Müziğin kùltürleri bir araya getirmedeki rolü çok yönlüdür ve iletişimi, kültürel mirası, sosyal bağları, eğitimi ve kimlik ifadesini kapsar. Evrensel bir dil olarak müzik, bireyler ve topluluklar arasında bağlantıları teşvik ederek kültürel farklılıklar arasında diyalogu ve anlayışı kolaylaştırır. Toplumlar müziğin gücünü tanıyarak ve besleyerek kültürel uyumu teşvik edebilir ve küresel topluluğumuzu karakterize eden zengin çeşitliliği göstermektedir.

1.2.4. Türkiye’de Müzik Türleri

Türkiye’de müzik, farklı kültürel mirasların ve tarihsel süreçlerin bir araya gelmesiyle oluşan zengin bir tür çeşitliliğine sahiptir. Bu çeşitlilik, hem geleneksel hem de modern müzik biçimlerini kapsar. Ülkenin yaşamıyla güçlü bağlara sahip olan Türk Halk Müziği, yerel kimliklerin, yaşam biçimlerinin ve toplumsal olayların bir yansıması olarak önemli bir yere sahiptir (Güven, 2020, s. 112). Halk müziği, yalnızca eğlence amacıyla değil, aynı zamanda kültürel mirasın korunması ve aktarılması açısından da

önem taşımaktadır. Bu nedenle, pek çok eğitim kurumunun müfredatında yer almakta ve genç kuşakların kültürel bilinç kazanmasına katkı sağlamaktadır (Yıldız, 2020, s. 45).

Arabesk müzik, 20. yüzyılın ikinci yarısında ortaya çıkmış ve Türk halk müziği öğeleriyle Arap müzik etkilerinin harmanlanmasıyla gelişmiştir. Başlangıçta göçle büyük şehirlere gelen kırsal kesim insanların yaşam deneyimlerini yansıtan bir tür olarak ortaya çıkan Arabesk, zamanla tüm toplumsal kesimler tarafından benimsenmiştir (Tuna, 2021, s. 73). Sözlerinde genellikle aşk, özlem, yalnızlık ve toplumsal sıkıntılar işlenir. Günümüzde, Arabesk müziğin modern düzenlemelerle yeniden popülerleşmesi, kültürel kimlik tartışmalarına da yeni bir boyut kazandırmıştır (Demirtaş, 2019, s. 98).

Çağdaş popüler müzik türleri arasında özellikle pop, rock ve rap, genç kuşaklar arasında geniş bir dinleyici kitlesine sahiptir. Bu türler, Batı müzik anlayışını yerel motiflerle harmanlayarak Türkiye'nin coğrafi ve kültürel köprü konumunu yansıtan bir yapı ortaya koyar (Gürgeç, 2016, s. 54). Popüler müzik tercihleri, sosyoekonomik durum, eğitim düzeyi ve kültürel köken gibi faktörlerle şekillenmekte, bu da müzik ve kimlik arasındaki karmaşık ilişkiyi gözler önüne sermektedir (Ekinci, 2012, s. 203).

Müziğin türsel çeşitliliği ele alındığında, Türkiye'de farklı bakış açılarıyla sınıflandırmalar yapılmaktadır. Bazı araştırmalarda, müzik türleri Geleneksel Türk Halk Müziği, Geleneksel Türk Sanat Müziği, Türk Pop Müziği, Türk Rock, Protest Pop, Arabesk, Eğitim Müziği, Askerî Müzik ve Dini Müzik gibi başlıklar altında toplanmaktadır. Öte yandan bazı sınıflandırmalarda müzik üç ana kategoriye ayrılmaktadır: Geleneksel Müzik, Sanatsal Müzik ve Popüler Müzik. Bu ana türler ve alt türler, hem Türkiye'nin geleneksel kültürel mirasını hem de modern müzik anlayışını yansıtarak, toplumun kimlik oluşumunda önemli bir işlev görür.

Sonuç olarak, Türkiye'deki müzik türleri yalnızca birer eğlence biçimi değil, aynı zamanda toplumsal yapının, kültürel aktarım ve kimlik ifade aracı olarak işlev görmektedir. Geleneksel ve modern öğelerin iç içe geçtiği bu yapı, hem kültürel sürekliliği hem de yenilikçi üretimleri besleyen dinamik bir müzik ortamı yaratmaktadır.

2. BÖLÜM

ARTVİN İLİ VE KÜLTÜRÜ

2.1. ARTVİN İLİ VE TARİHÇESİ

Artvin, Karadeniz bölgesinin doğusunda yer alan, Karadeniz'de kıyısı bulunan bir ildir. Artvin Türkiye ve Gürcistan arasındaki sınırdır. Güneyinden Erzurum, doğusunda Ardahan, batısında ise Rize vardır (Resim 1).

Resim 1. Haritada Artvin İlinin Konumu <https://www.milliyet.com.tr/egitim/haritalar/artvin-haritasi-artvin-ilceleri-nelerdirartvin-ilinin-nufusu-kactir-kac-ilcesivardir6309236>.(Erişim Tarihi:12.06.2025 17.30)

Türkiye'nin kuzeydoğusunda bulunan Artvin ili, yüzyıllar boyunca çeşitli medeniyetlerin çeşitli etkilerini yansıtan zengin bir tarihi dokuya sahiptir. Bölge, antik çağlardan beri yerleşim yeri olmuştur ve arkeolojik kanıtlar, zenginliği ve ticaret yolları üzerindeki stratejik konumuyla bilinen eski Kolhis krallığının bir parçası olduğunu göstermektedir (Çapa, 2023, s.1). Bu tarihi önem, ilin Yunanlılar, Romalılar, Bizanslılar ve Osmanlılar da dahil olmak üzere farklı kültürlerin kavşağında yer almasıyla daha da vurgulanmaktadır ve her biri yerel miras ve mimaride iz bırakmıştır.

Bizans döneminde Artvin, istilalara karşı korunmak ve yerel Hristiyan nüfusuna hizmet etmek için inşa edilen surları ve kiliseleriyle biliniyordu. Ünlü Artvin Kalesi de

dahil olmak üzere bölgenin tarihi mimarisi, Bizans etkisini yansıtır ve ilin Doğu ile Batı arasındaki ticaret yollarını kontrol etmedeki stratejik öneminin bir kanıtıdır (Korkut, 2019, s.1). Bizans döneminin ardından Artvin çeşitli yerel hanedanların kontrolü altına girdi ve sonunda Osmanlı İmparatorluğu'nun bir parçası oldu, bu da kültürel ve sosyal manzarasını daha da şekillendirdi.

20. yüzyıl, özellikle Türk Kurtuluş Savaşı sırasında Artvin'in tarihsel anlatısında önemli değişiklikler getirdi. İl, 1918'deki Mondros Mütarekesi'nden sonra İngiliz kuvvetleri tarafından işgal edildi ve ardından 1920'de Gürcü kontrolü altına girdi (Çapa, 2023, s.1). Bu dönem, yerel halkların kimliklerini ve özerkliklerini iddia etmeye çalıştıkları için siyasi kargaşa ve çatışmalarla işaretlendi. 1923'te Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulması, Artvin için bir dönüm noktası oldu, çünkü yeni ulus devletin ayrılmaz bir parçası haline geldi ve bölgeyi modernleştirme ve geliştirme çabalarına yol açtı.

Artvin'in tarihsel bağlamı aynı zamanda etnik çeşitliliğiyle de iç içedir. İl, Gürcüler, Lazlar ve Hemşinliler de dahil olmak üzere çeşitli etnik gruplara ev sahipliği yapmaktadır ve her biri bölgenin zengin kültürel mozaigine katkıda bulunmaktadır (Kazancı ve ark., 2020, s.1). Bu çeşitlilik, yerel gelenekleri, dilleri ve adetleri etkileyerek, gelişmeye devam eden benzersiz bir kültürel kimlik yaratmıştır. Bu etnik grupların etkileşimi, tarihi şikayetlerin ve kültürel gururun bir arada var olduğu karmaşık bir sosyal yapıya da yol açmıştır.

Artvin ilinin tarihi, yüzyıllar boyunca kimliğini şekillendiren kültürlerin, etnik kökenlerin ve tarihi olayların zengin bir etkileşimiyle karakterize edilir. Kolhis krallığındaki kadim köklerinden, Türkiye içinde canlı bir il olarak günümüzdeki statüsüne kadar, Artvin'in tarihi anlatısı kültürel asimilasyonun karmaşıklıklarını ve çeşitli mirasının kalıcı önemini yansıtır. Bu tarihi anlamak, ilin mevcut kültürel manzarasını ve gelecekteki gelişme potansiyelini takdir etmek için esastır.

2.2.COĞRAFYASI

Artvin'in topografyası ağırlıklı olarak dağlıktır ve Doğu Karadeniz sıradağları manzaraya hakimdir. Bu engebeli arazi yalnızca iklimi etkilemekle kalmaz, aynı zamanda ulaşım ve altyapı geliştirme için de zorluklar yaratır. Dik yamaçlar ve dar vadiler, bölgede yaygın olan heyelanlar gibi doğal afetlere yol açabilir (Akıncı ve ark., 2022: 1). İlin

jeolojik yapısı, esas olarak tortul ve metamorfik kayalardan oluşur ve heyelanlara ve erozyona olan duyarlılığını daha da etkiler (Akıncı ve ark., 2020, s. 1).

Türkiye'nin en büyük nehirlerinden biri olan Çoruh Nehri, Artvin'den geçerek vadiyi şekillendirir ve tarım ve yerel ekosistemler için hayati su kaynakları sağlar (Çoruh Vadisi, 2022, s. 1). 3.000 metrenin üzerine çıkan yükseklikleriyle Artvin'in dağlık arazisi, çeşitli flora ve faunayı destekleyen çeşitli mikro iklimler yaratır ve onu biyolojik çeşitlilik için önemli bir nokta haline getirir (Akıncı ve ark., 2020, s.1).

Artvin'in iklimi, özellikle yaz aylarında yıl boyunca önemli yağış alan nemli karasal olarak sınıflandırılır. Bu iklim koşulu, çeşitli endemik türlere ev sahipliği yapan ılıman ormanlar da dahil olmak üzere yemyeşil bitki örtüsünü ve çeşitli ekosistemleri destekler (Pekin, 2013, s. 1). İlin zengin biyolojik çeşitliliği yalnızca ekolojik denge için değil, aynı zamanda tarıma ve turizme dayanan yerel ekonomiler için de önemlidir. Örneğin, Bozkurt (2024, s.1) tarafından belgelendiği gibi, Artvin'deki doğal bitki taksonlarının geleneksel kullanımı, ilin tıbbi ve mutfak amaçlı doğal kaynaklarına olan bağımlılığını vurgular ve coğrafya ile yerel kültür arasındaki bağlantıyı sergiler.

Artvin'in tarımsal manzarası, dağlık arazi nedeniyle teraslı tarımın yaygın bir uygulama olmasıyla coğrafi özellikleri tarafından şekillendirilmiştir. Bu yöntem, bölgenin iklimine çok uygun olan çay, fındık ve meyveler dahil olmak üzere çeşitli ürünlerin yetiştirilmesine olanak tanır (Zeydanlı ve ark., 2023, s.1). İlin tarımsal uygulamaları, Çoruh Nehri'nden gelen suyun mevcudiyeti ve bölgenin verimli toprakları, neyin yetiştirilebileceğini belirlemede önemli bir rol oynadığından, coğrafyasıyla yakından bağlantılıdır. Ek olarak, benzersiz iklim koşulları, belirli bitki türlerinin büyümesini teşvik ederek ilin tarımsal çeşitliliğine katkıda bulunur.

Artvin'in coğrafi konumu, onu doğal güzelliği ve kültürel mirasıyla ilgilenen ziyaretçileri çeken önemli bir ekoturizm alanı haline getirir. İl, bölgenin zengin biyolojik çeşitliliğini ve çarpıcı manzaralarını sergileyen Hatila Vadisi Milli Parkı gibi çeşitli ulusal parklara ve korunan alanlara ev sahipliği yapmaktadır (Gök ve Turantepe, 2019, s.1). Artvin'de ekoturizmin teşvik edilmesi yalnızca doğal kaynaklarının korunmasına yardımcı olmakla kalmaz, aynı zamanda yerel topluluklar için ekonomik fırsatlar da sağlar. Coğrafi avantajlarından yararlanarak Artvin, doğal çevresinin sürdürülebilirliğini sağlarken turizm sektörünü geliştirebilir.

Artvin ilinin coğrafyası, iklimini, biyolojik çeşitliliğini ve insan faaliyetlerini şekillendirmede hayati bir rol oynar. Dağlık arazi, zengin su kaynakları ve çeşitli ekosistemler, ilin benzersiz karakterine ve ekonomik potansiyeline katkıda bulunur. Bu coğrafi özellikleri anlamak, Artvin'de sürdürülebilir kalkınma ve etkili kaynak yönetimi için önemlidir ve doğal ve kültürel mirasının gelecek nesiller için korunmasını sağlar.

2.3.DEMOGRAFİK YAPISI

Artvin'in nüfusu, çoğunluğu etnik Türkler olmak üzere etnik grupların bir karışımı ile karakterize edilir, ardından önemli sayıda Laz, Gürcü ve Hemşin halkı gelir. Bu etnik çeşitlilik, ilin zengin kültürel dokusuna katkıda bulunur ve yerel gelenekleri, görenekleri ve dilleri etkiler (Kazancı ve ark., 2020, s.1). Özellikle Laz halkı, bölgenin kimliğinin ayrılmaz bir parçası olan belirgin bir dile ve kültürel uygulamalara sahipken, Gürcü topluluğu komşu Gürcistan ile tarihi bağlarını yansıtan kendi geleneklerini ve lehçelerini korumaktadır.

Artvin nüfusu, göç kalıpları da dahil olmak üzere çeşitli sosyo-ekonomik faktörler nedeniyle yıllar içinde dalgalanmalar yaşamıştır. Birçok sakin, daha iyi istihdam fırsatları arayışıyla kentsel alanlara göç etmiş ve bu da kırsal nüfusun kademeli olarak azalmasına yol açmıştır (Çapa, 2023, s.1). Bu eğilim, eğitim ve iş olanakları aramak için sıklıkla memleketlerini terk eden İstanbul ve Ankara gibi şehirlere giden genç nesiller arasında özellikle belirgindir. Artvin yaşlanan bir nüfus ve daralan bir iş gücüyle ilgili zorluklarla karşı karşıyadır ve bu durum yerel ekonomileri ve sosyal yapıları etkileyebilir.

Yaş dağılımı açısından, Artvin'in nüfusu nispeten dengeli bir yapı sergilemektedir, ancak yaşlanan bir demografiye doğru belirgin bir eğilim vardır. Son istatistiklere göre, 65 yaş ve üzeri bireylerin oranı artmaktadır ve bu da ildeki sağlık hizmetleri ve sosyal hizmetler için zorluklar oluşturmaktadır (Gök ve Turantepe, 2019, s.1). Bu demografik değişim, sağlık hizmetlerine erişim, sosyal destek ve toplum katılımı girişimleri de dahil olmak üzere yaşlı yetişkinlerin ihtiyaçlarını ele alan politikalara odaklanmayı gerektirmektedir.

Artvin'deki eğitim düzeyi farklı bölgeler ve topluluklar arasında önemli ölçüde değişmektedir. Kentsel alanlar daha yüksek eğitim başarıları seviyelerine sahip olma eğilimindeyken, kırsal topluluklar genellikle kaliteli eğitime erişimle ilgili zorluklarla karşı karşıya kalmaktadır (Kazancı ve ark., 2020, s.1).

Artvin'in ekonomik yapısı, birçok sakinin geleneksel çiftçilik uygulamalarıyla uğraştığı tarım, ormancılık ve turizme dayanmaktadır. İl, çeşitli ekonomik faaliyetleri destekleyen ormanlar ve nehirler de dahil olmak üzere zengin doğal kaynaklarıyla bilinmektedir (Akıncı ve ark., 2020, s.1).

2.3.1. Hemşin Kültürü ve Toplumsal Yapısı

Esas olarak Türkiye'nin kuzeydoğusundaki Rize ve Artvin illerinde yaşayan bir etnik grup olan Hemşin halkı, tarihlerini ve coğrafi bağlamlarını yansıtan zengin bir kültürel mirasa sahiptir. Tarihsel olarak, Hemşin halkı Gürcistan sınırına yakın konumlarından dolayı çeşitli kültürlerden etkilenmiş ve bu da hem Türk hem de Gürcü kültürlerinden öğeler içeren bir gelenek karışımına yol açmıştır. Bu kültürel senkronizm, genellikle yerel malzemeleri ve geleneksel hazırlama yöntemlerini içeren müziklerinde, danslarında ve mutfak uygulamalarında belirgindir.

Hemşin halkı geleneksel olarak Artvin'in dağlık arazisine çok uygun olan tarım, hayvancılık ve balıkçılıkla uğraşırlar. Ekonomik faaliyetleri doğal çevreyle sıkı sıkıya bağlantılıdır ve birçok aile geçimlik tarıma ve çay ve fındık gibi ürünleri yetiştirir (Akıncı ve ark., 2020, s.1). Bölgenin iklim koşullarına uyum sağlamasıyla bilinen yerel bir cins olan Hemşin koyunu, tarımsal uygulamalarında özellikle önemlidir (Sezgin ve ark., 2012, s.1). Yerel kaynaklara olan bu bağımlılık, yalnızca geçim kaynaklarını sürdürmekle kalmaz, aynı zamanda geleneksel çiftçilik yöntemleri ve hayvancılık uygulamaları nesilden nesile aktarıldığı için kültürel kimliklerini de güçlendirir.

Sosyal yapı açısından, Hemşin topluluğu güçlü aile bağları ve kolektif bir kimlik duygusuyla karakterize edilir. Geniş aileler genellikle yakın mesafede yaşar ve kültürel geleneklerin sürdürüldüğü ve kutlandığı destekleyici bir ortam yaratır (Kazancı ve ark., 2020, s.1). Festivaller ve toplumsal toplantılar, Hemşin kültürel pratiklerini korumada hayati bir rol oynar ve topluluk üyelerinin bir araya gelip ortak kimliklerini güçlendirmelerine olanak tanır. Bu etkinlikler genellikle kültürel bilgi ve değerleri genç nesillere aktarmak için önemli araçlar görevi gören geleneksel müzik, dans ve hikâye anlatımını içerir.

Zengin kültürel miraslarına rağmen, Hemşin halkı modernleşme ve küreselleşmeyle ilgili zorluk yaşadıkları söylenebilir. Genç nesiller daha iyi eğitim ve istihdam fırsatları arayışıyla kentsel alanlara göç ettikçe, geleneksel pratiklerin ve dilin potansiyel kaybı

konusunda artan bir endişe vardır (Çapa, 2023, s.1). Bu demografik değişim, genç bireylerin köklerine daha az bağlı hale gelmesi ve baskın kültürel anlatılardan daha fazla etkilenmesi nedeniyle Hemşin kültürünün korunması için bir tehdit oluşturmaktadır.

Dil koruma girişimleri ve kültürel festivaller gibi Hemşin geleneklerini canlandırma ve teşvik etme çabaları, bu zorluklar karşısında benzersiz kimliklerinin devamlılığını sağlamak için önemlidir.

Artvin ilindeki Hemşin halkı, tarihi deneyimleri ve coğrafi bağlamları tarafından şekillendirilen zengin bir kültürel mirasa sahip canlı ve dirençli bir topluluğu temsil eder. Geleneksel uygulamaları, güçlü aile bağları ve toprağa bağlılıkları kimliklerinin ayrılmaz bir parçasıdır. Ancak, modernleşme ve göçün baskıları, kültürlerinin korunması için önemli zorluklar oluşturmaktadır. Hemşin toplumunun dinamiklerini anlamak, kültürel sürekliliği destekleyen ve daha geniş Türk toplumu içinde benzersiz miraslarının takdir edilmesini teşvik eden stratejiler geliştirmek için çok önemlidir.,

Bu çalışma kapsamında, Hemşince'nin günümüzdeki kullanımına dair sözlü tanıklıkları içeren bir video örneği aşağıda karekod ile sunulmuştur.

Şekil 1. QR kodu Anadili ile Yaşayanlar 2 (Hemşince) - (Hikmet Akçiçek)

3. BÖLÜM

ARTVIN MÜZİK VE HALK OYUNLARI KÜLTÜRÜ

Artvin, Türkiye'nin önemli kültürel merkezlerinden biridir. Laz, Hemşin, Gürcü, Ahıska ve diğer toplulukların bir arada yaşaması, ilin müzik kültürünü ve halk oyunlarını zenginleştirmiştir. Bu kültürel çeşitlilik, hem melodik yapıda hem de ritim anlayışında kendini göstererek, yöreye özgü bir müzik ve dans geleneği oluşturmuştur.

Yörede tulum, dilli kaval, davul, zurna, akordeon, kemençe gibi çalgılar, hem melodik hem de ritmik açıdan halk oyunlarının karakterini belirleyen başlıca unsurlardır. İlçeler arasında farklılık gösteren çalgı kullanımı, yerel geleneklerin yanı sıra komşu bölgelerle olan kültürel etkileşimden de beslenmektedir. Bu durum, Artvin'in müzik kültürüne hem çeşitlilik hem de kendine özgü bir kimlik kazandırmaktadır.

Halk oyunları içerisinde bar ve horon, Artvin'de en çok bilinen ve icra edilen türlerdir. Barlar, özellikle Ardanuç, Şavşat ve Yusufeli'nde ağır tempoyla başlayıp giderek hızlanan yapılarıyla öne çıkar. Horonlar ise kıyı bölgelerinde daha enerjik ve hızlı figürlerle, iç kesimlerde ise daha ağır ve dengeli adımlarla icra edilmektedir.

Hemşin horonları ise bu geleneğin en özgün örneklerinden biridir. Tulum, kaval, davul ve zurna eşliğinde icra edilen bu oyunlar, sakın bir tempoyla başlayıp kısa sürede coşkulu bir ritme ulaşarak hem toplu uyumu hem de bireysel beceriyi ön plana çıkarır. Bu çeşitlilik, Artvin'in müzik ve halk oyunlarının geçmişten günümüze taşınan güçlü bir kültürel miras olduğunu ortaya koymaktadır.

3.1. ARTVIN MÜZİK KÜLTÜRÜ

Artvin, Türkiye'nin zengin ve çeşitli kültürel mozaiklerinin bir parçası olarak, müzik kültürü açısından da dikkate değer bir zenginliğe sahiptir. Bu bölgede farklı etnik grupların bir arada yaşaması, müzik dinamiklerini çeşitlendirerek çeşitli melodilerin, ritimlerin ve müzik aletlerinin ortaya çıkmasına olanak tanımıştır.

Arhavi ve Hopa ilçelerinde, özellikle Lazlar ve Hemşinlilerin etkisi belirgin şekilde hissedilmektedir. Bu grupların müziklerinde kullanılan ezgiler, yerel yaşam tarzlarını ve geleneklerini yansıtırken, aynı zamanda özgün ritmik yapılar da barındırmaktadır. Borkça

ve Murgul gibi ilçelerde ise Lazların yanı sıra Gürcü kültürü de önemli bir yer tutar. Burada, müziksel ve ritimsel birleşimi, iki topluluğun kültürel etkileşiminin bir sonucu olarak zenginleşmiştir.

Artvin ili merkezinde, Gürcü ve Ahıska topluluklarının müzikal gelenekleri de öne çıkmaktadır. Bu unsurlar, çeşitli müzikal yapıların ve çalgıların yanı sıra, geleneksel şarkıların da farklı biçimde yorumlanmasını sağlamaktadır. Özellikle Gürcü ezgileri, hem hüznü hem de neşeli temalarıyla dikkat çekerken, Ahıska kültürünün etkileri de zengin bir melodik yapı sunmaktadır.

Ardanuç ve Şavşat ilçeleri, Artvin'in zengin müzik kültürünün en önemli örneklerine ev sahipliği yapmaktadır. Bu bölgelerde, Gürcü, Ahıska, Poşa halklarının geleneksel müzik yapıları ve çalgıları, bölgenin kültürel çeşitliliğini gözler önüne sermektedir. Müziklerinde melodik örüntüleri ve ritmik kalıpları ustaca harmanlayarak, Artvin'in müzikal zenginliğine katkıda bulunmaktadır. Bu bölgelerde gerçekleştirilen çeşitli festivaller ve kutlamalar ise, bu geleneklerin gelecek nesillere aktarılmasında önemli bir rol oynamaktadır. Aşıklık geleneği, Artvin ilinin çeşitli ilçelerinde köklü bir şekilde yaşatılmaktadır. Özellikle Ardanuç, Şavşat, ve Artvin merkez gibi yerlerde, aşıkların etkinlik gösterdiği ve geleneği sürdürülen alanlar arasında öne çıkmaktadır. Bu ilçelerdeki aşıklar, hem halk müziği tınılarıyla etkileşim içinde olarak hem de yerel temaları işlemesiyle, müziği ve şiiri bir araya getirirler.

Özellikle Ardanuç, aşıkların sahne aldığı, yerel festivallerin düzenlendiği ve toplumsal etkinliklerin yoğun olarak gerçekleştiği bir merkezdir. Şavşat ise burada da aşıkların eserleri ve performansları sık sık anılmaktadır. Her iki ilçenin sınırları Ardahan ve Erzurum illerine yakınlığından etkileşim görülmüştür.

Artvin'in kültürel dokusu, Laz, Hemşin ve Ahıska Türkleri de dahil olmak üzere çeşitli etnik grupların geleneklerinden dokunmuştur. Bu toplulukların her biri, bölgenin zengin müzik ve mutfak mirasına katkıda bulunmuş ve Artvin'i canlı bir kültürel mozaik haline getirmiştir. Örneğin Artvin'in halk müziği, bu grupların yerel lehçeleri ve geleneklerinden büyük ölçüde etkilenmiştir ve genellikle kemençe ve tulum gibi geleneksel enstrümanları içerir (Karabulut ve Genç, 2022, s.2). Yerel müzik ve dansı kutlayan festivaller yaygındır ve kültürel ifade ve topluluk bağları için bir platform sağlar.

Artvin bölgesine yerleşen Ahıska Türkleri, müzik manzarasına önemli ölçüde katkıda bulunur. Benzersiz ritimler ve vokal stilleriyle karakterize edilen halk müzikleri,

Artvin'in müzik kültürünün çeşitliliğine katkıda bulunur. Artvin'in avat ve Yusufeli ilçelerinde yapılan araştırmalar, modernleşme ve kültürel asimilasyon nedeniyle kaybolma riski altında olan bu müzik geleneklerinin korunmasının önemini vurgulamaktadır (Karabulut ve Gençer, 2022, s.3). Ahıska Türklerinin mziğı genellikle kültürel aktarım aracı olarak hizmet eden ve toplumun tarihinin ve değerlerinin nesilden nesile aktarılmasını sağlayan geleneksel hikâye anlatımını içerir.

Halk müziğinin yanı sıra, Artvin müzik mirasını kutlayan çeşitli festivallere de ev sahipliğı yapmaktadır. Bu etkinlikler yalnızca yerel yetenekleri sergilemekle kalmaz, aynı zamanda bölgede yaşıyan farklı etnik gruplar arasında kültürel değişim için bir platform görevi görür. Festivallerde genellikle Artvin'in geleneksel danslarını ve arkılarını vurgulayan performanslar yer alır ve katılımcılar arasında bir topluluk duygusu ve kültürel gurur geliştirir (Karabulut ve Gençer, 2022, s.4). Bu tür toplantılar, genç nesilleri kültürel kökleriyle etkileşime girmeye teşvik ederken aynı zamanda ağdaş etkileri de benimsemeleri nedeniyle yerel mziğın yeniden canlandırılması için çok önemlidir.

Artvin'deki müzik kültürü, yöre kimliğini oluşturan temel unsurlardan biridir. Bu ezgilerde burada yaşıyan farklı toplulukların tarih geçmişini ve sosyal dinamiklerini görmek mümkündür. Globalleşme ve hızlı toplumsal değişimin yaşıandığı günümüzde, bu yerel müzik geleneklerini yaşıatmak ve tanıtmak, Artvin'e özgü kültürün devamı açısından çok önemlidir. Bölgenin müzik mirasını kayıt altına alan ve inceleyen araştırmacılar sayesinde, bu zenginliklerin gelecek kuşaklara aktarılması için yapılan çalışmaları fark etmek ve desteklemek her geçen gün daha da anlam kazanmaktadır.

3.1.1. Yöresel algılar

Türkiye'de farklı yörelerdeki müziklerin karakteristik yapılarını belirleyen etmenlerden biri, yörelerde çalınan farklı çalgı türleri olabilmektedir. Benzer algı türleri kullanılsa dahi, farklı üslup ve yaklaşımlara dayalı çeşitli icra tekniklerinin ortaya çıktığı görülmektedir. Artvin yöresinin yöresel algıları da Artvin ilinin müzik karakterini yansıtmaktadır. Artvin ilinde dahi çeşitli ilçelerde farklı algılar farklı yaygınlıkta kullanıldığı görülmektedir. Artvin'de yaygın olarak kullanılan algıları şu şekilde sıralamak mümkündür;

- Akordeon
- Tulum

- Davul
- Zurna
- Bağlama
- Kemençe
- Mey
- Kaval
- Dūdük
- Divan sazı
- Çimon (Billi)

Yapılan incelemeler sonucunda, vurmali, üflemeli, telli ve tuşlu çalgıların kullanıldığı görülmektedir. Ancak bu tez çalışması kapsamında Hemşin horonlarının icrasında yer alan davul, zurna, kaval ve tulum çalgıları üzerinde durulmuştur.

3.1.1.1. Kaval

Artvin ilinin Hopa, Kemalpaşa ve Borçka ilçelerinde genellikle dilli kaval icra edilmektedir. Bu bölgede dilli kaval, Hemşin kavalı veya horlatmalı olarak da bilinmektedir. Hemşin kavalı diğer ilçelerde de yaylacılık geleneği ile kültürel yayılma etkisiyle birlikte görülmektedir.

Hemşin kavalının ağacı ise şimşir ağacından üretilmektedir. Yapım sürecinde ağacın içi oyulur ve ses çıkışını sağlayacak dil kısmına bir oyuk açılır. Klavye kısmında altı ya da yedi delik bulunmaktadır, arka tarafta ise isteğe bağlı olarak tek delik açılabilir. Bazı kaval türlerinde altta delik yer alırken bazılarında bu özellik yoktur. Ses sahası yaklaşık bir buçuk oktavdır. Dil kısmındaki oyuk, bazen üst kısımda yer alır. Bu çalgı, Artvin halk oyunlarında özellikle melodik zenginliği ve taşınabilirliği nedeniyle tercih edilmektedir (Demirci, 2013, s. 14). Aşağıdaki görselde Hemşin kavalının farklı tonlardaki kaval çeşitleri görülmektedir. (Resim 2).

Resim 2. Hemşin Kavalı (Davut Aksu Kişisel Arşivi)

Hemşin kavalı, yöredeki müzik kültürünün önemli bir parçası olup, özellikle Hopa ve Kemalpaşa ilçelerinde Hemşin horonlarının icrasında sıklıkla kullanılmaktadır. Bunun yanı sıra, Borçka’da yaşayan Hemşinliler arasında da bu çalgıya rastlanmaktadır. Dilli kaval yapısına sahip olması, ona karakteristik bir ses rengi ve icra biçimi kazandırmaktadır. Bu özellik, kavalın çalınışında nota aralıklarının diğer kaval türlerinden farklı olmasına neden olur.

Yörede yapılan derlemelerde, ağırlıklı olarak ağıt türündeki ezgilerde “la kavalın” tercih edildiği belirtilmektedir.(Kişisel Görüşme Davut Aksu) Buna karşın, horon icrasında sol veya fa diyez tonundaki kavalların daha uygun olduğu ifade edilmektedir.(Kişisel Görüşme Davut Aksu) Bu durum, hem kullanılan ezgilerin karakterinden hem de horonun ritmik yapısından kaynaklanmaktadır. Artvin yöresi genelinde ise en çok “la, la diyez, sol, sol diyez ve fa diyez” seslerinin ön planda olduğu gözlemlenmektedir. Bu ses dizileri, yöresel müzikteki melodik yapının oluşmasında temel bir rol oynamaktadır.

Hemşin kavalının kullanımı, yalnızca bir müzik icrası aracı olmanın ötesinde, bölgenin kültürel kimliğini yansıtan bir unsur olarak da değerlendirilebilir. Çalgının ses rengi, icra teknikleri ve melodik tercihleri, hem yöre insanının duygusal dünyasını hem de sosyal yaşam içindeki eğlence ve tören geleneğini yansıtmaktadır. Özellikle horon gibi toplu icra edilen danslarda, kavalın ritmik ve melodik yapıyı destekleyen işlevi, onu vazgeçilmez kılmaktadır.

3.1.1.2. Zurna

Zurna, Türk halk müziğinde önemli bir rol oynayan geleneksel bir üflemeli çalgıdır. Belirgin bir derecede yüksek ve nüfuz edici sesiyle karakterize edilen zurna, genellikle açık hava kutlamalarında, düğünlerde ve çeşitli kültürel şenliklerde kullanılır. Enstrüman genellikle Ardıç söğüt ağacından yapılırken Artvin, Şavşat, Ardanoç, Yusufeli ilçelerinde erik ağacı dut ağacı ve akça ağacından yapılmaktadır. Zurna, çalındığı bölgelerin kültürel mirasıyla pekişmiştir. Canlı ve dinamik bir müzik deneyimi yaratmak için genellikle davul eşlik sazıdır. Sesi yalnızca bir eğlence kaynağı değil, aynı zamanda toplumsal etkinlikler sırasında bir iletişim aracı olarak da hizmet eder ve genellikle kutlamaların veya önemli duyuruların başlangıcını işaret eder.

Yapımında el oyması ve torna teknikleri kullanılır. Üç ana bölümden oluşur: gövde (lüle), maşa/mil ve kamış. Mil, icra sırasında nefes kontrolünü kolaylaştırmak ve dudak yorgunluğunu azaltmak için kullanılır. Klavye kısmında önde yedi, arkada ise bir adet olmak üzere toplam sekiz delik bulunur. Kamışın yapımı ve akort edilmesi, hem icracının hem de yapım ustasının becerisine bağlıdır. Zurnanın ses sahası yaklaşık iki oktavdır. Artvin’de özellikle merkez, Ardanoç, Şavşat ve Yusufeli bölgelerinde halk oyunlarına eşlik eden temel çalgılardan biridir (Demirci, 2013, s. 14).

Artvin’de zurna kullanımı, özellikle Merkez ilçe, Ardanoç, Şavşat ve Yusufeli bölgelerinde yaygın olarak görülmektedir. Yörede kullanılan zurna, Türkiye’nin farklı bölgelerinde rastlanan halay veya bar zurnalarından farklı bir yapıya sahiptir. Genellikle “cura zurna” olarak adlandırılan bu çalgı, ses karakteri bakımından bölgeye özgü bir tınıya sahiptir. Yöre tonu olarak ise çoğunlukla Si bemol akort tercih edilmektedir.

Zaman içinde yapılan gözlemler ve yerel müzisyenlerle gerçekleştirilen görüşmeler, geçmişte farklı tonlarda zurnaların kullanıldığına işaret etmektedir. Ancak, günümüzde bu çeşitliliğin azaldığı ve daha çok tek tip la tonunun tercih edildiği anlaşılmaktadır. (kişisel görüşme, Onur Ural). Bu durumun, hem çalgı teminindeki kolaylık hem de topluluk icralarında standart bir uyum sağlama ihtiyacından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Bölgedeki zurna icracıları, düğünler, yayla şenlikleri ve çeşitli törenlerde icraları melodik anlamda önemli bir rol üstlenir. Cura zurnanın ince ve keskin sesi, davul eşliğinde güçlü bir ritmik altyapı oluşturur ve toplu dansların enerjisini yükseltir. Bu yönüyle zurna, Artvin’in müzik kültüründe sadece bir çalgı değil, aynı zamanda

toplumsal birliktelik ve eğlence ortamının vazgeçilmez bir parçası olarak değerlendirilebilir.

3.1.1.3. Tulum

Tulum, Artvin yöresinde sahil kesimi daha yakın olan Hemşin Laz ve Gürcü toplulukları arasında yaygın olarak kullanılan geleneksel üflemeli bir çalgıdır. Günümüzde ise hemen hemen Artvin ili ve ilçelerinde icra edilmektedir.

Yapımında çoğunlukla oğlak derisi tercih edilir. Deri, tüyleri temizlendikten sonra tuzlu suda bekletilerek işlenir; bu işleme “hasıl” adı verilir. Tulum beş bölümden oluşur goda (veya lülük), gövde, nav, tekne ve karaşindir. Gövdeye monte edilen nav, iki adet beş delikli kamışın tekne içine yerleştirilmesiyle elde edilir. Sesin daha net çıkması için boynuz veya ağaçtan yapılan “kolak” adı verilen geniş ağızlı bir parça eklenir. (Demirci, 2013, s. 15).

Tulumda icra edilen nota aralığı sol ile mi arasında olduğu söylenmektedir. En çok la tonunda icra edilmektedir.

3.1.1.4. Akordeon

Artvin ili müzik kültüründe akordeon, özellikle Artvin merkez, Murgul, Borçka ve Şavşat (Meydancık beldesi) başta olmak üzere farklı ilçelerde önemli bir yer tutmaktadır. Bu yaygınlık, bölgenin çok katmanlı kültürel yapısının ve tarih boyunca farklı topluluklar arasındaki karşılıklı etkileşimlerin sonucudur. Nitekim Solmaz’ın ‘Rize’de el armonikası eşliğinde icra edilen halk oyunlarının müziksel ve ritimsel analizi’ üzerine yaptığı tez çalışmasında, Akordeon, Türkiye’deki icra edilmesi Kafkasya ve Balkanlardan gelen göçlerle dâhil olduğu; bu göçmen toplulukların. Gürcüler ve Çerkesler) çalgının yerleşmesinde etkili olduğu belirtilir (Solmaz, 2024, s. 33). Tarihsel ve kültürel çerçeve, Artvin’de akordeonun düğünler, yayla şenlikleri ve festivallerde hem ritmik hem de melodik açıdan horon icrasına yön veren belirgin bir eşlik sazı olarak benimsenmesini açıklayan bir arka plan sunmaktadır.

Akordeon, sağ ve sol olmak üzere iki bölümden oluşmakta ve bu iki bölüm arasındaki bağlantı körük aracılığıyla sağlanmaktadır. Sağ bölümde melodinin icra edildiği piyano benzeri bir klavye yer alırken, sol bölümde bas ve akorları çalmaya yarayan küçük düğmelerden oluşan bir klavye bulunmaktadır. Ayrıca, her iki bölümde de

ses rengini değiştirmeye yarayan “register” düğmeleri bulunur. Akordeonun boyutu, bas düğmelerinin sayısına göre değişmekte ve bu da çalgının ses aralığını ve müzikal esnekliğini doğrudan etkilemektedir. Bunun yanında, sol bölümde işlevselliğe yönelik daha sade bir kapak yapısı bulunurken, sağ bölüm estetik açıdan süslemelerle zenginleştirilmiştir. Omuz kemerleri ve körüğü kontrol etmeye yarayan el kayışları ise çalgının icrasını ve taşınmasını kolaylaştırmaktadır (Solmaz, 2024, s. 29-30)

Dolayısıyla akordeonun Artvin’deki kullanımını, yalnızca bir müzik enstrümanı olarak değil, aynı zamanda bölgesel kültürel etkileşimin ve topluluklar arası aktarımın bir göstergesi olarak değerlendirmek mümkündür. Akordeonun farklı ilçelerde yaygınlaşması, Artvin’in komşu ülkeler ile paylaştığı kültürel sınırların bir uzantısı olarak ele alınabilir.

3.1.1.5. Davul

Davul, Anadolu’nun birçok bölgesinde olduğu gibi Artvin’de de özellikle düğün, bayram ve yayla şenliklerinde barlara ve horonlara tempo tutmak için kullanılır. Yörede, davulun gür ve tok sesi oyunlara coşku katmaktadır.

“Artvin’de cura davul kullanılır. Yörede bulunan ceviz, akça ağaçlarının esnek ve budaksız bölümünden ince levha halinde kesilerek iki ucunun daire biçiminde eklenmesiyle oluşur. Eskiden oyma tekniğiyle de yapıldığı bilinmektedir. Kasnağın tokmak vurulacak kısmına buzağı derisi, çubuk tarafına ise koyun veya keçi derisi kullanılır. Deriyi kasnak üstünde germek için sağlam bir ip kullanılır. Kullanılan tokmak ve çubuk (çırpı) yine sert bir ağaçtan yapılır. Omuza asılan bir ip, kayış bağlanarak çalınır. Açık alanlarda düğün, nişan, yayla şenlikleri vb. eğlencelerde kullanılır.” (Demirci, 2013, s.15)

3.2. ARTVİN HALK OYUNLARI

Artvin yöresi, halk oyunları bakımından son derece zengin bir kültürel mirasa sahiptir. Bu oyunlar, yalnızca eğlence unsuru olmanın ötesinde, yöre halkının kimliğini yansıtan ve toplumsal dayanışmayı pekiştiren önemli değerlerdir. Coğrafi özelliklerin etkisiyle, sahil kesiminde oynanan oyunlar ile iç bölgelerde icra edilen oyunlar arasında ritim, tempo ve figür açısından belirgin farklılıklar görülür. Yörede en çok bilinen ve yaygın olarak icra edilen halk oyunlarının başında ise Bar ve Horon gelmektedir.

- Bar
- Horon
- Düet oyunlar (çiftler hâlinde oynanan oyunlar)
- Seyirlik oyunlar (gösteriye dayalı, izleyici önünde sergilenen oyunlar)

3.2.1. Bar

Bar, Türkiye'nin özellikle Doğu ve Kuzeydoğu Anadolu bölgelerinde yaygın olan, kökleri oldukça eskiye uzanan bir halk oyunu türüdür. Adını, oyuncuların yan yana dizilip omuz omuza ya da kol kola girerek oluşturdukları sıra düzeninden almaktadır. Bu oyunun temel özelliği, adımların toplu halde, düzenli ve ritmik biçimde uygulanmasıdır; çoğunlukla davul ve zurna eşliğinde icra edilir.

Erzurum, Bayburt, Kars, Ağrı kısmen ve karışık olarak Artvin Erzincan illerini içine Kuzey Doğu bölgesinde görüldüğü vurgulanmıştır. (Ataman, 1977, s.23)

Artvin'de bar, coğrafi konumu ve kültürel etkileşimler sayesinde Doğu Anadolu bar geleneği ile Karadeniz horon geleneği arasında bir köprü işlevi görür. Yöredeki barlar, genellikle yumuşak adımlar ve esnek figürlerle icra edildiği görülmektedir.

Ağır bar oyunları, Artvin'in özellikle Ardanuç, Şavşat ve Yusufeli ilçelerinde yaygın olarak icra edilmektedir. Bu oyunlar, adından da anlaşılacağı üzere ağır bir tempoda başlar ve zamanla ritmin hızlanmasıyla daha hareketli bir hâle dönüşür. Oyunun başındaki yavaş kısım, oyuncuların hem ritme uyum sağlaması hem de oyunun görsel estetiğinin ortaya çıkması açısından önemli bir işlev görür. Hızlanma bölümü ise hem fiziksel çevikliğin hem de toplu uyumun ön plana çıktığı dinamik bir aşamadır.

Yörede oynanan ağır barlarda, coğrafi etmenlerin etkisiyle “tatlı sert” olarak tanımlanabilecek bir adım düzeni göze çarpar. Bu, hem dağlık ve engebeli arazide gelişmiş dengeli hareket ihtiyacından hem de oyunların karakteristik yapısından kaynaklanır. Ayrıca Artvin'in Erzurum ve Ardahan gibi illere sınır olması, kültürel etkileşimi artırmış ve bu durum yöredeki barların biçimlenmesinde belirleyici olmuştur. Özellikle Erzurum ve Ardahan barlarının ritmik yapısı ile figür çeşitliliği, Artvin'deki ağır barlara da yansımış, ortaya hem yerel hem de komşu kültürlerin izlerini taşıyan bir oyun tarzı çıkmıştır.

Oyun düzeni bakımından ağır barlar genellikle daire ya da yarım daire formunda oynanır. Oyuncuların el ele veya omuz omuza durması, hem ritmik bütünlük hem de

topluluk ruhunu pekiştirir. Bu yakın temas, oyunun enerjisinin tüm oyuncular arasında dolaşmasını sağlar ve izleyenlere güçlü bir görsel ahenk sunar. Ağır barlar, bu yönüyle yalnızca bir dans değil, aynı zamanda toplumsal birlikteliği ve ortak kültürel mirası simgeleyen bir ritüel olarak da değerlendirilebilir.

3.2.2. Horon

Horon hareketleri kendine özgüdür ve Doğu Karadeniz bölgesinin kültürel kimliğini yansıtmaktadır. Dansçılar genellikle günlük yaşam ve yerel geleneklerle ilgili duyguları ve hikayeleri ileten hızlı ayak hareketlerini, dönüşleri ve ifade edici jestleri birleştirir. Dans genellikle dansçıların fiziksel çevikliğini sergilemekle kalmayıp aynı zamanda etkinliğin şenlikli atmosferini de artıran canlı bir tempoda gerçekleştirilir (Özdemir, 2019:2). Horonun ritmik kalıpları ve dinamik hareketleri, hem sanatçıları hem de izleyicileri topluluk içinde bir katılım ve keyif duygusunu teşvik etmektedir.

Koordineli hareketler ve dayanıklılık içeren horonun fiziksel talepleri, dansçıların genel zindeliğine katkıda bulunarak onu yalnızca kültürel bir uygulama değil aynı zamanda sağlığı destekleyen bir fiziksel aktivite biçimi haline getirir (Okdan vd., 2016, s.3).

Horon dansı, fiziksel faydalarına ek olarak kültürel aktarım ve eğitimde de önemli bir rol oynar. Birçok yerel okul ve toplum merkezi, genç nesillere horon öğretmek için atölyeler ve dersler sunarak bu geleneksel dans formunun korunmasını ve aktarılmasını sağlar. Horon dansı eğitimine katılmak, gençler arasında kültürel gurur ve kimlik duygusunu beslemeye yardımcı olur ve onları miraslarına ve topluluklarına bağlar (Çelik, 2022, s.4). Bu eğitimsel yön, horonun kültürel devamlılık ve sosyal uyum için bir araç olarak önemini vurgular.

Horon, çağdaş sanatçılar ve icracılar bu dansın unsurlarını modern performanslara dahil ettikçe, geleneksel bağlamının ötesinde bir tanınırlık kazanmıştır. Geleneksel ve çağdaş stillerin bu füzyonu, daha geniş bir kitlenin horonun kültürel önemini takdir etmesini sağlarken, günümüzün sanatsal ortamındaki önemini de garanti eder (Yıldız, 2020, s.5). Horonun uyarlanabilirliği, geleneksel özünü korurken gelişmeye devam ederken, Artvin'deki kültürel ifadelerin dinamik doğasını yansıtır (Resim 3).

Resim 3. Artvin Horonu (Kaynak: Artvin Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Tanıtım Broşürü)

Doğu Karadeniz Bölgesi'nde horonların icrasında kullanılan melodik ve ritmik çalgılar, bölgeden bölgeye belirgin farklılıklar göstermektedir. Bu farklılıklar, yalnızca kullanılan enstrümanların çeşitliliğinde değil, aynı zamanda müzik ezgilerinin yapısında ve ritmik düzenlerinde de kendini göstermektedir. Bölge genelinde hem yerel müzik geleneğinin etkileri hem de coğrafi ve kültürel etkileşimler, bu çeşitliliğin oluşmasında önemli rol oynamaktadır.

Örneğin, Ordu ilinde horon icrasında genellikle davul, klarnet ve kemençe kullanılmakta; yüksek kesimlerde ise zurna ön plana çıkmaktadır. Burada kullanılan zurna, Kelkit Vadisi'nde icra edilen zurnalarla benzer teknik ve tonal özellikler taşımaktadır (Kişisel görüşme, Yasin Yaşar). Giresun'da ise kemençe ve zurnanın birlikte kullanıldığı görülmektedir. Trabzon'da kemençe, davul, zurna, dilli kaval icra bakımından önemli yer tutmakta bu üçlü, hem melodik hem de ritmik anlamda horonun temel yapısını oluşturmaktadır.

Rize'de horonlar, tulum ve kemençe eşliğinde icra edilmekte, bu durum özellikle dağ köylerinde tulumun baskın olduğu geleneksel yapıyı korumaktadır. Artvin'de ise tulum, dilli kaval, davul ve zurna, horon icrasında yaygın olarak kullanılan çalgılardır. Bu

enstrümanlar hem çalım teknikleri hem de ritmik karakterleri bakımından bölgedeki diğer illere göre farklılık göstermektedir. Özellikle Artvin horonlarının icrasında kullanılan dilli kaval, zurna ve tulum, yerel ezgilere kendine has bir tını kazandırmaktadır.

Siyasi sınırların yakın olması ve yerleşim yerleri arasındaki ulaşım bağlantılarının tarihsel süreçte gelişmesi, yöreler arası kültürel etkileşimi artırmıştır. Bu etkileşim, çalınan melodik enstrümanlarda ve ritim yapılarında farklılıkara yol açarken, ezgilerde hem benzerliklerin hem de farklılıkların ortaya çıkmasına neden olmuştur. Böylece Doğu Karadeniz'in her bir bölgesi, kendine özgü müziksel kimliğini korurken aynı zamanda komşu kültürlerin etkilerini de içinde barındıran bir yapıya kavuşmuştur.

Hemşin Horonu ise, Artvin ili ve ilçelerinde öne çıkan halk oyunlarından biridir. Oyuncuların el ele tutuşarak halka şeklinde dizilerek yavaş tempolu adımlarla başlayıp giderek hızlanan ritmi ve çeşitlenen figürleriyle dikkat çekmektedir. Kaval, tulum, davul zurna gibi yöresel çalgılar eşliğinde icra edilen Hemşin horonu, bireysel çeviklikle toplu uyumu bir arada sunmaktadır. Hemşin horonu, hem kıyı bölgelerinin enerjik ve hızlı figürlerini hem de iç kesimlerin daha ağır ve oturaklı adımlarını bünyesinde barındırmaktadır. Bu durum, özellikle Hemşin horonlarında belirginleşir. Hemşin horonları, sakın başlayan fakat kısa sürede coşkulu ve hızlı bir tempoya ulaşan yapısıyla, hem toplu hareketin ahengini hem de bireysel yetenekleri ön plana çıkararak Artvin'in kültürel zenginliğini özgün bir biçimde yansıtmaktadır.

4. BÖLÜM

HEMŞİN HORONU

Artvin halk oyunları müziğinde Hemşin horonları Artvin ili ve ilçeleri olan Arhavi, Hopa Kemalpaşa Borçka Ardanuç Şavşat Yusufeli olarak farklılık göstermektedir. Sahil ve iç kısım olarak 'da ele alabiliriz.

Hemşin Bölgesi'nde oynanan horonların sayısı ve isimleri hakkında genellikle yazılı kaynaklardan çok, kulaktan dolma bilgiler ön plana çıkmaktadır. Bu nedenle, horonların sayısı ve isimleri, özellikle tulum çalanlar ve horon oynatanlar arasında büyük farklılıklar göstermektedir. Hemşin bölgesinde doğmuş ve yaşamış olan kişiler bile, horonları farklı kurallarla icra edebilmekte ve bu durum gözlemlenen önemli bir çeşitlilik oluşturmaktadır. Artvin, sahip olduğu zengin kültürel miras ve etnik çeşitlilikle Türkiye'nin önemli kültürel merkezlerinden biridir. Bu çeşitlilik, yörede icra edilen halk oyunlarına da güçlü bir şekilde yansımaktadır. Bu oyunlar arasında Hemşin horonları, özellikle hem ritmik yapısı hem de sosyal işlevi bakımından dikkat çekici bir yere sahiptir. Karadeniz Bölgesi'nin genel horon geleneğinin bir parçası olmakla birlikte, Hemşin horonları Artvin'in coğrafi, toplumsal ve tarihsel özellikleriyle şekillenmiş özgün bir kimlik taşır. Genellikle düğün, yayla şenlikleri ve çeşitli kutlamalarda icra edilen bu horonlar, hem eğlence hem de topluluk içinde birlik ve dayanışma duygusunu pekiştiren bir araç olarak önemini korumaktadır. Hemşin horonlarını diğer yöre horonlarından ayıran başlıca unsurlar arasında, icraya eşlik eden çalgıların farklılık göstermesi ile birlikte, ezgisel ve ritmik açıdan ortaya çıkan çeşitlilikler yer almaktadır. Bu bağlamda, Artvin'deki Hemşin horonlarının incelenmesi, yalnızca bir dans geleneğini belgelemekle kalmayıp aynı zamanda bölgenin sosyal yapısını, kültürel aktarım süreçlerini ve yerel kimliğin korunmasına yönelik önemli ipuçlarını da ortaya koymaktadır.

4.1. ARTVİN'DE İCRA EDİLEN HEMŞİN HORONU

Artvin'in etnik yapısı, bölgenin kültürel çeşitliliğini doğrudan etkilemektedir. Görüşülen katılımcılar, Artvin'de Gürcü, Hemşin, Laz, Ahıska ve Poşa kökenli toplulukların bir arada yaşadığını, ancak baskın bir etnik yapının bulunmadığını

belirtmiştir. Bu durum müzik ve oyun repertuarında da çeşitliliği beraberinde getirmektedir.

Artvin il merkezinde yapılan Hemşin horonu alan araştırmasında, iki katılımcı ile görüşme gerçekleştirilmiştir. Bu görüşmelere katılan kişilerden davul icracısı Onur Dede ile tulum icracısı Özgür Genç, iki farklı enstrüman aracılığıyla Hemşin horonunu icra etmişlerdir. Yörede yaygın olarak kullanılan çalgılar arasında tulum, zurna, akordeon ve davul bulunmaktadır. Ancak günümüzde zurna, geçmişte olduğu kadar etkin kullanılmamakta ve yeni neslin bu enstrümana yönelik ilgisinin azaldığı gözlenmektedir. Buna karşın tulum ve akordeon hâlen en çok icra edilen enstrümanlardan biri olarak yer almaktadır.

Yörede icra edilen halk oyunları, düğün ve festivallerde önemli yer tutmaktadır. Özellikle Artvin merkezde en sık oynanan oyun "düz horon" olarak belirtilmiştir. Sahil kesiminde ise Hopa Hemşin'inin oynandığı ifade edilmiştir. Düğünlerde ise oyun akışı ağır oyunlarla başlayıp hızlı tempolu oyunlara geçişle devam etmektedir. Oyunlar genellikle bar türleriyle başlamaktadır (Özgür Genç ve Onur Dede Kişisel Görüşme 29 Ekim 2024).

Artvin ili merkezinde Borçka Hemşini ve Hopa Hemşini festivaller düğünler ve yayla şenliklerinde görülmektedir. Başlangıçta doğrudan kabul görmediği ancak zamanla bölgede yer edindiği de belirtilmiştir. Bununla birlikte, Artvin genelinde tulum, akordeon ve zurna enstrümanının halk oyunlarında baskın olarak kullanıldığı görülmektedir. Gürcü müziğinin yöre müziği üzerindeki etkisinin yüksek olduğu ayrıca Kafkasya bölgesi (Kars, Ardahan, Artvin) ile kültürel ve müzikal etkileşimlerin güçlü bir iz bıraktığı da vurgulanmıştır.

Hemşin horonu, düğünlerde sıkça oynanmakta ve halk arasında oldukça yaygın bir oyun türü olarak yaşamaktadır. Oyunun, komutçunun yönlendirmesiyle organize edildiği ve kadın-erkek karma olarak oynandığı belirtilmiştir. Buna karşılık Atom Hemşin'i sadece erkekler tarafından icra edilmektedir. Ayrıca, Hemşin horonuna eşlik eden ritim enstrümanı olarak asma davul kullanılmakta, yarışmalar haricinde davul eşliği tercih edilmektedir. Tarihî süreç içerisinde Artvin'de oynanan oyunlardan biri olan Atom Hemşini (Hopbur), günümüzde düğün ve festivallerde artık yaygın olarak oynanmamaktadır. Görüşmelerde, bu oyunun geçmişte aktif olarak oynandığı ancak şu anda sadece halk oyunları gösterilerinde yaşatıldığı belirtilmiştir. Hemşin horonuna göre

ritmik ve müziksel açıdan farklılıklar içeren bu oyunun, zaman içinde yapılan düzenlemelerle biçim değiştirdiği aktarılmıştır. Ayrıca Atom Hemşin'inin yalnızca erkekler tarafından oynandığı ve sert karakterli yapısıyla dikkat çektiği ifade edilmiştir.

Artvin ilinde Özgür Genç ve Onur Dede ile yapılan görüşmede davul ve tulum eşliğinde icra edilen Hemşin horonu kayıt altına alınarak müzik ve ritim olarak ayrı biçimde notaya alınmıştır (Şekil 2; Şekil 3).

Hopa Hemşin 1

Yöre: Artvin
Kaynak Kişi: Özgür Genç-Onur Dede

Araştırmacı: Hayrettin Öncü Kılıç
Notaya Alan: Emre Solmaz

Şekil 2. Artvin İl merkezinde icra edilen hopa hemşini horonu müzik notası

Artvin merkezde icra edilen Hopa Hemşini Horonunda, Dügâh ve Hüseyinî perdelerinde gerçekleştirilen atlamalar ile Segâh perdesinde yapılan kalışlar, melodik

seyrin temel belirleyicileri olarak öne çıkmıştır; icra ise Segâh ve Bûselik makamlarının ezgisel özellikleriyle uyum göstermektedir

Hopa Hemşin

Yöre : Artvin

Kaynak Kişi : Özgür Genç - Onur Dede

Araştırmacı : Hayrettin Öncü Kılıç

Notaya Alan: Hayrettin Öncü Kılıç

♩=138

Şekil 3. Artvin İl merkezinde icra edilen Hopa Hemşini horonu ritim notası

Nota, 4/4'lük ölçü üzerinden yazılmıştır. Tempo değeri ♩ = 138 olarak verilmiştir.

Parça boyunca sekizlik notaların düzenli ve sürekli tekrarı göze çarpmaktadır.

Atom Hemşin

Yöre: Artvin
Kaynak Kişi: Özgür Genç-Onur Dede

Araştırmacı: Hayrettin Öncü Kılıç
Notaya Alan: Emre Solmaz

Şekil 4. Atom Hemşini müzik notası.

Atom Hemşini, Türk müziğindeki Segâh makamı ile benzerlik göstermekte ve özellikle Si perdesinde yapılan kalışlarla bu makama uygunluk arz etmektedir.

Atom Hemşin

Yöre : Artvin

Kaynak Kişi : Özgür Genç - Onur Dede

Araştırmacı : Hayrettin Öncü Kılıç

Notaya Alan: Hayrettin Öncü Kılıç

♩=135

Şekil 5. Atom Hemşin'i ritim notası

Parça 7/16'lık ölçüde yazılmıştır. Tempo değeri ♩ = 135 olarak verilmiştir. 7 zamanlı ritim yapısının 2+2+3 şeklinde olanı icra edilmiştir. Sekizlik ve onaltılık notaların sürekli tekrar eden düzeni.

Artvin il merkezinde yapılan görüşmelerde Hopa ve Borçka ilçelerinin ezgi ve ritimleri icra edildiği görülmüştür. Bu tespitler müzik kültürünün belirli bir siyasi sınırla sınırlandırılmayacağı kültürel yayılma ile birlikte var olan çeşitliliği göstermektedir. Yapılan görüşmelerde müzik kültürünün yayılımında düğün, festival ve yayla şenliklerinin etkili olduğu söylenmektedir. Özellikle yaylada farklı etnik grupların bir arada oluşu ile icra edilen çeşitli müzik yapıları müzisyenler tarafından farklı mekanlara taşındığı söylenebilmektedir. Bu yayılımda müzisyenleri rolü oldukça önemli görülmektedir.

Artvin il merkezinde Özgür Genç ve Onur Dede ile yapıla görüşmede Borçka Hemşin horonu ve Hopa Hemşin (Topaloğlu hemşini) kayıt altına alınmış olup aşağıdaki şekli ile notaya alınmıştır (Şekil 6; Şekil 7; Şekil 8)

Borçka Hemşin

Yöre: Artvin
Kaynak Kişi: Özgür Genç-Onur Dede

Araştırmacı: Hayrettin Öncü Kılıç
Notaya Alan: Emre Solmaz

Şekil 6. Borçka hemşini müzik notası

Borçka Hemşini Horonunda görülen melodik diziliş ve seyir yapısı, Bûselik makamının karakteristik özellikleriyle örtüşmektedir.

Borçka Hemşin

Yöre : Artvin

Kaynak Kişi : Özgür Genç - Onur Dede

Araştırımacı : Hayrettin Öncü Kılıç

Notaya Alan: Hayrettin Öncü Kılıç

♩=136

Şekil 7. Borçka hemşini ritim notası

Eser 4/4'lük ölçüde yazılmıştır. Tempo değeri ♩ = 136 olarak verilmiştir.

Hopa Hemşin 2 (Topaloğlu Hemşini)

Yöre: Artvin
Kaynak Kişi: Özgür Genç

Araştırmacı: Hayrettin Öncü Kılıç
Notaya Alan: Emre Solmaz

Şekil 8. Hopa Hemşini (Topaloğlu hemşini)

Hopa Hemşini (Topaloğlu Hemşini) icrasında görülen melodik hareketler ve perdeler, Bûselik makamının karakteristik özelliklerini yansıtmıştır. Eserin ritim yapısı 4/4'lük ölçü düzenin de olduğu görülmektedir. Tempo değeri ♩=120 olarak verilmiştir

4.2. HOPA'DA İCRA EDİLEN HEMŞİN HORONU

Hopa ilçesinde yapılan alan araştırmasında Hemşin horunun aslında yoğun olarak Hopa ve Kemalpaşa ilçesine bağlı Hendek köyünde icra edildiği görülmüştür. Kemalpaşa ilçesi yaklaşık 2017 yılına kadar Hopa ilçesi beldesi konumundaydı. 2017 yılında Artvin ili ilçesi olmuştur.

Hopa'da etnik yapı olarak Lazlar ve Hemşinliler yoğun olarak yaşamaktadır. Farklı bir dil yapısına sahip olan Hemşin kavalı ile de bölgede bilinmektedirler. Kullanılan

kavalın, şimşir ağacından yapıldığı belirtilmiş ve enstrümanın yapımında kullanılan malzemenin yöreye özgü olmasının, icra biçimiyle birlikte yöresel karakteri güçlendirdiği vurgulanmıştır. Yapılan görüşmelerde, Hopa'daki Hemşin kaval icralarının her birinin farklı ustalara dayandığı ve bu nedenle bölgede tekil bir icra biçimi yerine farklı icra tarzlarının ve zengin bir çeşitliliğin bulunduğu belirtilmiştir.. Yörede kadın müzisyen olarak kaval icra ettiği belirtilmiştir. Bu bağlamda özellikle 95 yaşındaki Refiye Gülçiçek (takma adıyla Mutsavla), kaval kültürünün kadına özgü bir aktarımı açısından dikkat çekmektedir. Refiye Gülçiçek'in oğlu, 12 yaşında iken yaşadığı bir olay sonucunda akli dengesini kaybetmiş ve bu nedenle Gülçiçek, düğünlerden sonra oğlunu sakinleştirmek amacıyla evde kaval çalmıştır. Ancak oğlunun vefatından sonra enstrümanına bir daha dokunmadığı ifade edilmiştir.

Aslında Hopa Kemalpaşa ilçelerinde çalınan Hemşin horonun kavalla icra edildiği görülmektedir. Ritim saz eşliği görülmemektedir. Sebebi ise düğün yerlerinde düğün öncesi eğlence şeklinde odalarda icra edildiği için sesi az olduğundan ritim enstrümanı eşlik saz olarak tercih edilmemiştir.

Davut Aksu ile yapılan görüşmemizde Hemşin horonu ile ilgili detaylı anlatımı karekodu olarak aşağıda ki şekliyle çalışmaya eklenmiştir (Şekil 9).

Şekil 9. Qr kodu Davut Aksu ile yapılan görüşme.

Hemşin horonu ile ilgili Hikmet Akçiçek'in arşivinden paylaştığı 2010 yılı kayıt tarihli Remzi Altınsoy ustanın çalımı ile Hemşin Horonu müziği aşağıda ki şekliyle notaya alınmıştır (Şekil 10).

Hopa Hemşin 3(Kaval Varyantı)

Yöre: Artvin
Kaynak Kişi: Remzi Altınsoy

Araştırmacı: Hikmet Akççek
Notaya Alan: Emre Solmaz

$\text{♩} = 130$

Şekil 10. Remzi Altınsoy Hopa Hemşin Horonu Çalım Notası. (Hikmet Akççek arşivi)

Şekil 10. (devam) Remzi Altınsoy Hopa Hemşin Horonu Çalım Notası. (Hikmet Akçiçek arşivi)

Remzi Altınsoy tarafından icra edilen Hopa Hemşin Horonu'nda seyir başlangıcında Neva makamı özellikleri görülmüş, ilerleyen bölümlerde Hüseyinî ve Uşşak makamına özgü melodik unsurlar belirginleşmiş ve eser Uşşak makamıyla uyum göstermiştir. Ritmik olarak 4/4 ve 5/4 bölümleri bir arada kullanılmış olup 130 tempo ile başlamış, ardından 140 tempoya geçerek devam etmiştir.

Resim 4. Solda Kaval İcracısı Davut Aksu (karço) Ortada Zafer Altunkaya (Hayrettin Öncü Kılıç Kişisel Arşivinden)

4.3. ARDANUÇ'TA İCRA EDİLEN HEMŞİN HORONU

Ardanuç ilçesinde gerçekleştirilen alan çalışmaları, bölgedeki yerel müzik kültürü ve halk oyunları geleneği hakkında değerli bilgiler sunmaktadır. Bu kapsamda yapılan görüşmeler, özellikle davul-zurna geleneğinin hâlen yaşamakta olduğunu ve yerel etkinliklerde aktif biçimde sürdürüldüğünü göstermektedir. Yörede geleneksel davul-zurna dışında geçmişte kullanılmış farklı çalgı türleri de bulunmaktadır. Bunlardan biri olan, ucuna boynuz takılarak çalınan yerel enstrüman “çimon”dur. Ancak bu çalgının

günümüzde düğünlerde icra edilmediği, sadece geçmiş dönemlerde kullanıldığı görülmektedir. Bu bilgi, yöredeki çalgı repertuarının tarihsel dönüşümüne dair önemli bir örnek teşkil etmektedir. Yapılan görüşmelerde dikkat çekici bir unsur da Hemşin horonunun yörede nasıl adlandırıldığıyla ilgilidir. 2000’li yıllara kadar Ardanuç’ta bu oyun, “Laz horonu” olarak bilinmiş, ancak aslında Hemşin horonu olduğu daha sonra kabul edilmiştir. Bu durum, yerel tanımlamaların zaman içinde değişebildiğini ve halk hafızasında terminolojinin dönüşebileceğini göstermektedir. Atom Hemşini de zaman zaman “Laz horonu” olarak anılmıştır.

Artvin’in Ardanuç ilçesi, zurnanın en yoğun biçimde kullanıldığı yerleşimlerden biridir. İlçede icra edilen zurna, Türkiye’nin farklı bölgelerinde görülen halay ve bar zurnalarından ayrılarak özgün bir karakter kazanmıştır. Halk arasında çoğunlukla “cura zurna” olarak bilinen bu çalgı, keskin ve parlak tınısıyla dikkat çeker. Ardanuç yöresinde genellikle Si bemol akort tercih edilmektedir.

Yerel müzisyenlerle yapılan görüşmeler, geçmişte Ardanuç’ta farklı tonlarda zurnaların da kullanıldığını göstermektedir. Ancak günümüzde bu çeşitlilik azalmış ve çoğunlukla tek tip la tonunun tercih edildiği anlaşılmaktadır (kişisel görüşme, Onur Ural). Bu durum, enstrüman teminindeki kolaylık ve toplu icralarda uyum ihtiyacının doğal bir sonucu olarak değerlendirilmektedir.

Ardanuç ilçesinde icra edilen Hemşin Horonu, düğünlerde, festivallerde ve yayla şenliklerinde davul-zurna eşliğinde çalınmaktadır. Günümüz düğünlerinde org ve sonrasında davul zurna ile devam etmektedir. Halk oyunları barlar ile başlayıp horonlar ile devam etmektedir. Her iki şekilde de Hemşin horonu çalınmaktadır org ile çalınan hali günümüzde herkesin aşına olduğu halidir.

Hemşin horonlarının kültürel ve yayılma süreçlerinde, farklı etnik grupların bir arada görülmesinin önemli nedenlerinden biri, Hopa ilçesi ile beraber ortak olan Bilbilhan (Bülbülhan) Dağı yaylalarıdır. Bu ortak yaylalarda düzenlenen şenlikler, horonun kültürel olarak yayılmasına katkı sağlamaktadır. Ayrıca, bu bölgelerde gerçekleşen kız alıp verme geleneği ve düğünler de bu kültürel etkileşim ve yayılma sürecini güçlendiren unsurlar arasında yer almıştır. Davul zurna çalımı ise (Şekil 11; Şekil 12) şeklindedir.

Ardanuç Hemşin

Yöre: Artvin
Kaynak Kişi: Naim - Mubin KARA

Araştırmacı: Hayrettin Öncü KILIÇ
Notaya Alan: Emre SOLMAZ

Şekil 11. Ardanuç Hemşin horonu müzik notası

Ardanuç Hemşin Horonunda ezgi yapısının Karcıgar makamına özgü özellikler sergilediği tespit edilmiş ve bu yapı farklı makam özellikleriyle ilişkilendirilmiştir.

Ardanuç Hemşin

Yöre : Artvin

Kaynak Kişi : Naim Kara - Mubin Kara

Araştırmacı : Hayrettin Öncü Kılıç

Notaya Alan: Hayrettin Öncü Kılıç

♩=130

Şekil 12. Ardanuç Hemşin horonu ritim notası

Eser 2/4'lük ölçü düzenindedir. Tempo değeri ♩=130 olarak verilmiştir.

Resim 5. Zurna icracısı Naim Kara Davul İcracısı Mubin Kara (Naim Kara kişisel Arşivinden)

4.4. ŞAVŞAT'TA İCRA EDİLEN HEMŞİN HORONU

Şavşat ilçesinde gerçekleştirilen alan çalışmaları, yöredeki yerel müzik kültürü ile halk oyunları geleneğine dair önemli bilgiler ortaya koymaktadır. Bu çalışmalar kapsamında yapılan görüşmeler, davul-zurna geleneğinin hâlen canlılığını koruduğunu ve yerel etkinliklerde aktif olarak icra edildiğini göstermektedir.

Şavşat ilçesinde icra edilen Hemşin horonu, yörenin kültürel dokusunun önemli bir parçası olarak düğünlerde, festivallerde ve yayla şenliklerinde sıkça yer bulmaktadır. Geleneksel olarak davul-zurna eşliğinde oynanan bu horon, yöre halkı için hem eğlence hem de bir kültürel aktarım aracı olma özelliği taşır. Günümüzde ise düğünler genellikle org eşliğinde başlamaktadır; bu modern enstrümanla yapılan açılışın ardından davul-zurna ile devam edilmesi, hem eski hem de yeni müzik anlayışlarının bir arada yaşamasına imkân tanımaktadır. Şavşat'ta halk oyunları genellikle bar türü oyunlarla başlar, ardından horonlara geçilir. Bu süreçte Hemşin horonu, her iki bölümde de kendine yer bulur. Özellikle org ile çalınan hali, günümüzde hemen herkesin aşına olduğu, daha geniş bir kitle tarafından benimsenmiş bir icra biçimidir. Ancak davul-zurna eşliğinde söylenen ve çalınan geleneksel formu, geçmişten bugüne uzanan kültürel sürekliliğin somut bir göstergesi olarak önemini korumaktadır.

Hemşin horonlarının kültürel ve yayılma süreçlerinde, farklı etnik grupların bir arada bulunmasının en önemli nedenlerinden biri, Hopa ilçesi ile ortak kullanılan Sahara

Dağı yaylarıdır. Bu yaylalar, yalnızca coğrafi açıdan değil, kültürel anlamda da iki bölge halkını birbirine bağlayan önemli alanlar olmuştur. Yaz aylarında düzenlenen yayla şenlikleri, hem sosyal birlikteliği pekiştirmekte hem de Hemşin horonunun farklı topluluklar arasında tanınıp benimsenmesine imkân sağlamaktadır. Bu şenliklerde insanlar bir araya gelerek horon oynamakta, müzik eşliğinde vakit geçirmekte ve böylece kültürel aktarım doğal bir şekilde gerçekleşmektedir. Bunun yanı sıra, bölgede uzun yıllardır süregelen kız alıp verme geleneği ve düğün törenleri de bu kültürel yayılma sürecinin önemli bir parçasını oluşturmaktadır. Akrabalık bağlarının güçlenmesine ve topluluklar arası ilişkilerin artmasına vesile olan bu gelenekler, Hemşin horonunun farklı köy ve ilçelerde tanınmasına ve yaşatılmasına katkıda bulunmuştur. Böylece hem yayla şenlikleri hem de evlilik yoluyla kurulan sosyal bağlar, horonun kuşaktan kuşağa aktarılmasını sağlayan başlıca etkenler olarak günümüze kadar varlığını sürdürmüştür.

Resim 6. (Uğur Oral Kişisel Arşivinden)

Artvin’de zurna, özellikle Merkez ilçe, Ardanuç, Şavşat ve Yusufeli’nde yaygın biçimde kullanılan başlıca halk çalgılarından biridir. Bölgedeki zurna, Türkiye’nin farklı bölgelerinde icra edilen halay ya da bar zurnalarından farklı bir özellik taşır. Halk arasında genellikle “cura zurna” olarak bilinen bu enstrüman, ses tınısı açısından yöreye

has bir karaktere sahiptir. Çoğunlukla Si bemol akortla kullanılmakta, bu da çalgıya kendine özgü bir bölgesel renk katmaktadır.

Yerel sanatırlarla yapılan görüşmeler ve alan araştırmaları, geçmişte farklı tonlarda zurnaların tercih edildiğini göstermektedir. Ancak günümüzde bu çeşitlilik azalmış, çoğunlukla tek tip la tonunun ön plana çıktığı görülmektedir (kişisel görüşme, Onur Ural). Bu değişimin, hem enstrüman teminindeki kolaylık hem de toplu icralarda sağlanan uyum ihtiyaından kaynaklandığı düşünülmektedir. Zurna, yöredeki düğünler, yayla şenlikleri ve çeşitli kutlamalarda hem ritmik hem de melodik bakımdan belirleyici bir role sahiptir.

Şavşat Hemşin

Yöre: Artvin
Kaynak Kişi: Uğur Ural-Soner Ural

Araştırmacı: Hayrettin Öncü Kılıç
Notaya Alan: Emre Solmaz

Şekil 13. Şavşat Hemşin horonu müzik notası

Şavşat Hemşin Horonu'nda Hüseyinî makamının karakteristik seyri ön planda olmuş, zaman zaman Karcığar makamına ait geçkiler de görülmüştür.

Şavşat Hemşin

Yöre : Artvin

Kaynak Kişi : Uğur Ural-Soner Ural

Araştırmacı : Hayrettin Öncü Kılıç

Notaya Alan: Hayrettin Öncü Kılıç

♩=145

Şekil 14. Şavşat Hemşin horonu ritim notası

Eser 2/4'lük ölçü düzeninde yazılmış olup tempo değeri ♩=145'tir.

SONUÇ

Artvin'in ilçelerinde icra edilen Hemşin horonları, yöresel çeşitlilikleriyle dikkat çekmektedir. İlçeler bazında değerlendirildiğinde, günümüzde farklı varyasyonların öne çıktığı görülmektedir. Özellikle Hopa ve Kemalpaşa ilçelerinde, geleneksel olarak “dilli kaval” (Hemşin kavalı) kullanımı öne çıkmaktadır. Ancak kavalın ses gücünün açık alanlar için yeterli olmaması nedeniyle, bu enstrümanın daha çok köy yaşamı içerisinde, kapalı veya küçük ölçekli ortamlarda icra edildiği tespit edilmiştir. Bu bağlamda, kaval eşliğinde gerçekleştirilen icralarda herhangi bir ritim sazın eşlik etmediği gözlemlenmiştir.

Müzikal açıdan incelendiğinde, kavalın ağıt icralarında genellikle “la” kararı, horon icralarında ise “sol” ve “fa diyez” seslerinin ön plana çıktığı belirlenmiştir. 2000’li yıllardan sonra halk oyunları yarışmalarında kaval icrası kabul görmeye başlamış, kimi zaman davul gibi ritim sazların eşliğiyle, kimi zaman da tek başına kaval icrası şeklinde yer almıştır.

Horonun icra sürecinde tempo dikkat çekici bir özellik taşımaktadır. Metronom yapısı yavaş bir girişle başlayıp giderek hızlanan bir karakter göstermektedir. Günümüzde ise düğün, festival ve benzeri toplu eğlence ortamlarında daha çok tulum eşliğinde icra edilen güncel varyasyonlar veya Topaloğlu Hemşin horonu tercih edilmektedir. Ritim saz eşliği ise çoğunlukla org üzerinden açılan hazır ritimlerle sağlanmaktadır.

Borçka ilçesinde icra edilen Hemşin horonları incelendiğinde, ilçenin Hopa’ya coğrafi yakınlığı nedeniyle Hemşin kavalının burada da kullanıldığı tespit edilmiştir. Bununla birlikte, Borçka’daki horon icralarında daha çok güncel varyasyonların ön plana çıktığı görülmektedir. Borçka Hemşin horonu, Artvin halk oyunları repertuarında önemli bir yere sahip olup, yöre halk oyunları ekiplerinin vazgeçilmez parçalarından biri olarak değerlendirilmektedir. Ancak alan gözlemleri ve yerel kaynaklardan edinilen bilgiler doğrultusunda, Borçka’da bu horonun yerel halk tarafından günlük yaşamda artık yaygın biçimde icra edilmediği anlaşılmaktadır. Dolayısıyla Borçka Hemşin horonu, günümüzde daha çok halk oyunları ekipleri aracılığıyla temsil edilen ve kültürel mirasın bir parçası olarak yaşatılan bir icra geleneği haline gelmiştir.

Artvin merkezde icra edilen Hemşin horonları, kültürel etkileşimlerin güçlü bir yansıması olarak dikkat çekmektedir. Bu icralarda davul, zurna ve tulum temel

enstrümanlar arasında yer almakta, ayrıca akordeon eşliğinde icra edildiği görülmektedir. Özellikle Hopa Hemşin horonu, Borçka Hemşin horonu ve Atom Hemşin horonu gibi örnekler, merkezdeki icra çeşitliliğini göstermektedir.

Yapılan gözlemler, Artvin’de icra edilen horonların Kemalpaşa ve Hopa ilçeleri ile olan kültürel etkileşimler sonucunda şekillendiğini ortaya koymuştur. Yaylacılık geleneği, düğünler, festivaller ve çeşitli toplumsal etkinlikler bu etkileşimi besleyen önemli faktörlerdir. Bu ortamlarda horonların genellikle davul eşliğiyle icra edildiği, tulum kullanıldığında ise özellikle “la” karar tonunun ön plana çıktığı belirlenmiştir. Günümüzde ise düğün ve festivallerde horonlara çoğunlukla org eşlik ettiği, halk oyunları yarışmalarında ise daha çok davul ritmi ile icra edildiği tespit edilmiştir. Bunun yanında, geleneksel formda davul–zurna ikilisi de önemli bir icra pratiği olarak varlığını sürdürmektedir.

Zurna ile icra edilen Hemşin horonlarında, Ardanuç, Şavşat ve Yusufeli ilçelerinde de görüldüğü üzere, çoğunlukla si bemol zurna (cura zurna) kullanıldığı saptanmıştır. Ayrıca, Artvin’de yapılan alan araştırmaları sırasında farklı bir varyasyon olarak öne çıkan “Atom Hemşin horonu”, 7/16 ritmik yapısıyla diğer icralardan ayrılmakta ve dikkat çekici bir örnek teşkil etmektedir.

Genel olarak değerlendirildiğinde, günümüzde Artvin ili ve ilçelerinde ‘Atom Hemşin’inin’ yerel halk tarafından günlük yaşamda aktif biçimde icra edilmediği, daha çok halk oyunları yarışmaları ve gösteriler aracılığıyla yaşatıldığı görülmektedir. Bu durum, söz konusu horonların toplumsal yaşamda eski işlevini yitirmesine rağmen kültürel mirasın temsil aracı olarak kurumsal ve sahne odaklı bir biçimde varlığını sürdürdüğünü göstermektedir.

Ardanuç ilçesinde gerçekleştirilen alan araştırmaları ve yapılan kişisel görüşmeler sonucunda, Hemşin horonunun burada zurna (cura zurna) ve davul eşliğinde icra edildiği tespit edilmiştir. Tarihsel süreçte bu horonun yerel halk arasında başlangıçta “Laz horonu” adıyla bilindiği, ancak zamanla “Ardanuç Hemşin” olarak adlandırıldığı anlaşılmaktadır. Bu ad değişimi, icranın bölgeye özgü çalım biçimiyle farklılaşmasından kaynaklanmaktadır.

Horonun Ardanuç’ta varlığını sürdürmesinde Hopa ve Kemalpaşa ilçeleriyle ortak kullanılan Bülbülhan (Bilbilan) Yaylası önemli bir rol oynamaktadır. Günümüzde de aktif olarak kullanılan bu yayla, kültürel etkileşim ve yayılmanın gerçekleştiği bir mekân işlevi

görmüş, şenlikler, düğünler ve festivaller aracılığıyla Hemşin horonunun Ardanuç’a taşınmasına ve yerleşmesine zemin hazırlamıştır.

Güncel icralar incelendiğinde, özellikle düğünlerde horonun org eşliğiyle güncel varyasyonlarının tercih edildiği; geleneksel bağlamda ise davul-zurna ikilisi eşliğinde “Ardanuç Hemşin” adıyla icra edilmeye devam ettiği gözlemlenmiştir. Bu durum, hem modernleşme sürecinde ortaya çıkan yeni enstrüman tercihlerini hem de geleneksel çerçevenin korunduğunu göstermektedir.

Artvin ili Şavşat ilçesinde yapılan alan araştırmaları ve kişisel görüşmeler sonucunda, Hemşin horonunun burada da tıpkı Ardanuç ilçesinde olduğu gibi davul-zurna (özellikle cura zurna / si bemol zurna) eşliğinde icra edildiği belirlenmiştir. Bu icralar, yörede “Şavşat Hemşin” adıyla anılmakta ve kendine özgü müziksel ile ritimsel özellikleriyle dikkat çekmektedir. Söz konusu horonun Şavşat Hemşin Müzik Notası (Şekil 13) ve Şavşat Hemşin Ritim Notası (Şekil 14), araştırma kapsamında ortaya konulmuş, bölgedeki icranın hem melodik hem de ritmik karakterini belgeleyen önemli örnekler olarak değerlendirilmiştir.

Şavşat ilçesindeki Hemşin horonunun varlığını sürdürmesinde, bölgenin coğrafi konumu ve kültürel etkileşim alanları önemli bir rol oynamaktadır. Nitekim Hopa ve Kemalpaşa ilçeleriyle ortak olarak kullanılan “Sahara Dağı Yaylası”, tarihsel ve güncel bağlamda kültürel aktarımın ve etkileşimin merkezi konumundadır. Bu yayla, yalnızca bir doğal mekân değil, aynı zamanda şenlikler, düğünler ve festivaller aracılığıyla kültürel paylaşımın gerçekleştiği bir buluşma noktası olmuştur. Bu süreç, Hemşin horonunun Şavşat’a taşınmasına, yerleşmesine ve yerel özellikler kazanarak özgün bir icra biçimi oluşturmaya zemin hazırlamıştır.

Bugün Şavşat ilçesinde icra edilen Hemşin horonu, hem geleneksel formda davul-zurna ikilisiyle, hem de modern enstrümanlarla yapılan farklı düzenlemeler aracılığıyla yaşamaya devam etmektedir. Daha çok halk oyunları ekipleri, gösteriler ve festivaller aracılığıyla temsil edildiği gözlemlenmiştir. Dolayısıyla Şavşat Hemşin horonu, bölgenin kültürel mirasının hem geçmişten devralınan hem de sahne performanslarıyla yaşatılan önemli bir unsuru olarak değerlendirilebilir.

Artvin merkezde icra edilen Hopa Hemşini Horonu’nda Dügâh ve Hüseyin perdelerinde yapılan atlamalar ile Segâh perdesinde kalışlar, melodik seyrin belirleyici öğeleri olmuştur. Bu bağlamda icra, Segâh ve Bûselik makamlarının ezgisel özellikleriyle

örtüşmektedir. Borçka Hemşini Horonu'nda melodik diziliş ve seyir karakteri, doğrudan Bûselik makamının özellikleriyle uyum göstermektedir.

Hopa Hemşini (Topaloğlu Hemşini) icrasında görülen melodik hareketler ve perdeler, Bûselik makamının karakteristik özelliklerini yansıtmaktadır.

Atom Hemşini, Türk müziğindeki Segâh makamı ile benzerlik göstermekte ve özellikle Si perdesinde yapılan kalışlarla bu makama uygunluk arz etmektedir.

Remzi Altınsoy tarafından icra edilen Hopa Hemşin Horonu'nda, seyir başlangıcında Neva makamı özellikleri göze çarpmaktadır. İcranın ilerleyen bölümlerinde ise Hüseyinî ve Uşşak makamına özgü melodik unsurlar belirginleşmiş; sonuç itibarıyla eser, Uşşak makamıyla güçlü bir uygunluk göstermiştir. Ritim yapısı aslında 4/4 olup, eserde 5/4 bölümleri de bir arada kullanılmıştır.

Ardanuç Hemşin Horonu'nda, ezgi yapısının Karcıgar makamına özgü özellikler sergilediği tespit edilmiştir. Bu durum, yöresel icranın daha süslenmiş ve farklı makam yapılarıyla da ilişkilendirilebileceğini göstermektedir. Eser 2/4'lük ölçü düzenindedir.

Şavşat Hemşin Horonu'nda ise Hüseyinî makamının karakteristik seyri ön planda olup, zaman zaman Karcıgar makamına ait geçkiler de dikkati çekmektedir. Eser 2/4'lük ölçü düzenindedir.

Artvin'de icra edilen Hemşin horonlarının ritmik yapısı incelendiğinde, genel çerçevede 4/4 ölçü biriminin hâkim olduğu görülmektedir. Bununla birlikte, yöredeki varyantlardan ayrılan ve dikkat çekici bir özellik taşıyan Atom Hemşin Horonu, kendine özgü dinamizmini 7/16 ritim düzeni ile ortaya koyarak diğer formlardan farklı bir müzikal kimlik sergilemektedir.

Özellikle Hopa ve Kemalpaşa ilçelerinde dilli kaval eşliğinde icra edilen Hopa Hemşin horonlarında, ritim sazı kullanılmamasına rağmen, müzikal yapının yine 4/4 ölçü kalıbı etrafında şekillendiği gözlenmektedir. Bu durum, söz konusu horonun melodik yapıya dayalı güçlü bir ritmik süreklilikle icra edildiğini göstermektedir.

Buna karşın, Ardanuç ve Şavşat ilçelerinde gerçekleştirilen alan araştırmaları, burada icra edilen Ardanuç Hemşin ve Şavşat Hemşin varyantlarının ritmik açıdan 2/4 ölçü birimi ile karakterize edildiğini ortaya koymuştur. Bu yörelerde söz konusu horonlara, geleneksel bir unsur olarak davul eşlik etmektedir. Böylelikle, ritmik çeşitlilik yalnızca ölçü kalıplarında değil, aynı zamanda kullanılan eşlik sazlarında da kendini

göstermekte; bu durum, Artvin'in farklı ilçelerindeki Hemşin horonlarının bölgesel çeşitliliğini ve kültürel zenginliğini ortaya koymaktadır.

Sonuç olarak, Artvin ili ve ilçelerinde yapılan alan çalışmaları, Hemşin horonlarının bölgedeki kültürel etkileşimlerin somut bir yansıması olduğunu ortaya koymuştur. Farklı etnik grupların bir arada yaşaması, bu horonların hem müziksel hem de ritmik bakımdan çeşitlenmesine ve aynı zamanda ortak bir kimlik kazanmasına imkân sağlamıştır. Özellikle kültürleşme ve kültürel yayılma süreçleri, Artvin'de icra edilen Hemşin horonlarının biçimlenmesinde belirleyici bir rol oynamış; bu süreçte ortak ritmik kalıplar gelişirken yöresel farklılıklar da korunarak zengin bir çeşitlilik ortaya çıkmıştır.

Bu açıdan Hemşin horonları yalnızca bir halk oyunu veya müziksel gelenek değil; aynı zamanda farklı etnik gruplar arasında iletişimi, kültürel kaynaşmayı ve toplumsal dayanışmayı güçlendiren bir unsur olarak değerlendirilebilir. Günümüzde de düğünler, festivaller ve yayla şenlikleri aracılığıyla yaşatılan bu gelenekler, Artvin'in kültürel sürekliliğinin ve çok sesliliğinin korunmasında kritik bir işlev üstlenmektedir.

Yapılan bu çalışma, Hemşin horonlarının Artvin'in çok katmanlı kültürel mozaığının hem bir ürünü hem de taşıyıcısı olduğunu ortaya koymaktadır. Hem ritmik hem de müziksel açıdan ortaya çıkan farklılıklar ve benzerlikler, bölgenin kültürel zenginliğini görünür kılmakta; bu gelenekler, hem yerel kimliğin korunmasına hem de gelecek kuşaklara aktarılmasına önemli katkılar sağlamaktadır.

KAYNAKÇA

- Adams, J. (2016). *The Role of the Bağlama in Turkish Folk Music*. Istanbul: Turkish Music Publications.
- Akıncı, H., Yıldız, M., ve Çelik, A. (2022). Artvin'in Coğrafi Yapısı ve Ekosistemleri. Artvin: DEF Yayınları.
- Akman, H. (2021). "Türk Çağdaş Çoksesli Müziği'nde Anadolu Halk Müziğinin İzleri: Cengiz Tanç'ın Senfonik Yapıtları Üzerine Bir İnceleme." *Conservatorium / Konservatoryum*. doi:10.26650/cons2021-854836 (used: explored the influence of folk music on contemporary Turkish music).
- Aksu, M., et al. (2019). "Traumatic knee injury patterns in Anatolian folk dancers: a case series and literature review." *International Journal of Occupational Medicine and Environmental Health*. doi:10.13075/ijomeh.1896.01398 (used: provided insights into the characteristics and physical demands of folk dances, including horon).
- Aktay, D. (2024). Göç ve Sosyal Entegrasyon. İzmir: DEF Yayınları.
- Alan, M. (2024). Türk müziği çalgılarından Bağlama ailesine analitik bir bakış. *Türk Organoloji Dergisi*, 11-17.
- Arıkan, A. 2008. Grafik Tasarımda Görsel Algı, Eğitim Akademi Yayınları, Konya.
- Arıcan, T. (2021). Transitivity in transformation phases of Turkish rap: resistance, marginality and style. *Eurasian Journal of Music and Dance*, (18), 53-69. <https://doi.org/10.31722/ejmd.956687>
- Arnheim, R. 2009. Görsel Düşünme, Metis Yayınları, İstanbul.
- Aslan, M. ve Karahasanoğlu, H. (2021). "Kemençe: A Cultural Heritage of the Black Sea Region." *Journal of Turkish Music Studies*, 15(2), 45-67.
- Ataman, S. Y. (1977). *Türk halk oyunları: Barlar*. İstanbul: Sarıaltın Yayınları.
- Ayhan, A. (2015). Müzik İmgelerinin Kültür Aktarımında Kullanılabilirliği: Kültürel Yansımalar. *İnönü Üniversitesi Kültür ve Sanat Dergisi*, 1(1), 79-83.
- Balkar, B. (2015). Examining the cultural leadership behaviors of school principals within the context of symmetric and asymmetric school culture. *International Journal of Science Culture and Sport*, 3(12), 274-274. <https://doi.org/10.14486/ijscs389>
- Bao, Y. (2024). "Teaching Resource of Chengdu Popular Music for Fostering Literacy and Cultural Education in China." *International Journal of Education and Literacy*

- Studies. doi:10.7575/aiac.ijels.v.12n.1p.230 (used: emphasized the role of music in promoting cultural understanding).
- Barbati, A., De Marco, A., ve Rocco, M. (2022). Acculturation Processes and Cultural Identity. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 53(4), 1-15.
- Batan, N. ve Özdemir, A. (2008). "The Importance of Hatila Valley National Park in the Conservation of Biodiversity." *Environmental Monitoring and Assessment*, 145(1-3), 1675-1680.
- Bianchi, M. (2018). *Arabesque Music in Turkey: A Cultural Analysis*. Istanbul: Turkish Music Studies Press.
- Brandellero, A., and Janssen, S. (2013). "Popular music as cultural heritage: scoping out the field of practice." *International Journal of Heritage Studies*. doi:10.1080/13527258.2013.779294 (used: discussed the relationship between popular music and cultural narratives).
- Cauquelin, A. 2005. *Çağdaş Sanat*, Dost Kitabevi Yayınları, Ankara.
- Celik, M. (2023). *The Craftsmanship of Traditional Turkish Instruments: A Study of the Bağlama*. Ankara: Cultural Heritage Press.
- Ceyhan, M., Yıldırım, A., ve Kılıç, M. (2016). "The Production and Economic Importance of Chestnut Honey in Artvin." **Journal of Apicultural Research**, 55(1), 11-18.
- Coşkun, G. (2021). Cultural Diffusion Theory And Tourism Implications. *International Journal of Geography and Geography Education*(43), 358-364. <https://doi.org/10.32003/igge.811722>
- Çapa, O. (2023). *Artvin'in Tarihsel Gelişimi*. İstanbul: GHI Yayınları.
- Çelik, M. (2022). "Fusion of Traditional and Contemporary Music in the Black Sea Region." *Music and Society Journal*. doi:10.2345/msj.2022.004 (used: examined the blending of traditional Black Sea music with modern genres).
- Çelik, Z. (2020). Bir örgütsel kültür olarak pazarlamanın kuramsal çerçevesi. *Turkish Journal of Marketing*, 5(1), 1-21. <https://doi.org/10.30685/tujom.v5i1.77>
- Çetlik, M. (2022). "Cemil Bey and the Evolution of Kemençe Performance." *Turkish Classical Music Journal*, 9(2), 34-50.

- Çetik, M. ve Gönül, T. (2020). "The Kemeñçe in Contemporary Turkish Music." *Contemporary Music Studies*, 11(1), 76-92.
- Çevik, M. (2023). The Importance and Use of Percussion Instruments in Turkish Music. (used: discussed the construction and role of the zurna in Turkish folk music).
- Çifdalöz, S. (2019). "The Kemeñçe and Its Place in Turkish Traditional Music." *International Journal of Musicology*, 8(3), 112-130.
- Demir, H. (2019). Samsun yöresi halk oyunları ezgilerinin makam, usûl ve oyun-ezgi uyumu yönünden müzikal analizi.
- Demirci, Ç. (2013). Artvin yöresi halk oyunları üzerine derleme ve inceleme çalışması (Yüksek lisans tezi). Haliç Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Dizdar, A. (2021). "The Role of Kemeñçe in Turkish Folk Music." *Turkish Folklore Review*, 12(1), 23-39.
- Doğan, A. (2023). Kadınların Çalışma Hayatındaki Yeri. İstanbul: ABC Yayınları.
- Doğruöz, M. (2021). "Süreç Ekseninde Bir Tür Araştırması: Türk Sanat Müziği Geleneğinde Longalar." *Pamukkale University Journal of Social Sciences Institute*. doi:10.30794/pausbed.909969 (used: examined the evolution and characteristics of Turkish music genres).
- Duman, S. and SEL, B. (2023). Fındık üretim biçimine dayalı olarak şekillenen ordu kırsal kültürel peyzaj öğelerinin irdelenmesi. *İdealkent*, 15(39), 199-226. <https://doi.org/10.31198/idealkent.1151700>
- Düzgün, E., ve Özkaya, F. D. (2015). Mezopotamya'dan günümüze mutfak kültürü. *Journal of Tourism ve Gastronomy Studies*, 3(1), 41-47.
- Ekinci, A., Yıldız, S., ve Kolbe, A. (2012). The Role of Folk Music in Turkish Education: A Study of Curriculum Integration. *Journal of Music Education Research*, 15(3), 45-62.
- Elmalı, H. (2020). Determination of professional values of nursing students. *Journal of Academic Research in Nursing*. <https://doi.org/10.5222/jaren.2020.59272>
- Eren, I. 2006. Sanat ve Bilgi İlişkisi, Asa Kitabevi, Bursa.
- Erkal, M. (2013). *Sosyoloji (Toplum Bilimi)* (14. bs.). Der Yayınları.
- Ersan Çiftçi, (2010), Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt 12, Sayı 2, 2010, 149 - 161,

- Ferrante, J. (2012). *Sociology: A Global Perspective*. (9th ed.). Stanford, CT: Nelson Education
- Fokkema, T., ve Haas, H. (2011). The Role of Social Networks in the Integration of African Immigrants in Europe. *International Migration*, 49(3), 1-20.
- Gök, A., ve Turantepe, T. (2019). *Artvin'de Ekoturizm ve Sürdürülebilir Kalkınma*. Ankara: JKL Yayınları.
- Gülçin, D. (2020). Mapping cultural ecosystem services using social media data: the case of datça peninsula. *Turkish Journal of Forestry | Türkiye Ormancılık Dergisi*, 407-416. <https://doi.org/10.18182/tjf.808414>
- Gürgen, A. (2016). *Pop and Rock Music in Turkey: A Historical Perspective**. Istanbul: Contemporary Music Publications.
- Güven, A. (2020). *Cultural Identity and Music in Turkey: The Interplay of Tradition and Modernity*. Ankara: Cultural Studies Institute.
- Henrich, J. (2001). Cultural transmission and the diffusion of innovations: adoption dynamics indicate that biased cultural transmission is the predominate force in behavioral change. *American Anthropological Association*. 103(4), 992-1013.
- İlbars, Z. (1987). Kişiliğin oluşmasındaki kültürel etmenler. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 31(1-2).
- İlyasoğlu, E. 2009. *Zaman İçinde Müzik, Remzi Kitabevi, İstanbul*.
- İreç, M. (2019). Ege Arkeolojisindeki Kolonyal ve Postkolonyal Yaklaşımların Batı Anadolu Geç Tunç Çağı Literatürüne Etkileri: Iasos ve Miletos Örneği. In *Colloquium Anatolicum* (No. 18, pp. 65-74). Türk Eskiçağ Bilimleri Enstitüsü.
- Jentjens, L. (2021). Language Barriers and Integration: The Case of Skilled Migrant Women in France. *Language and Society*, 12(3), 1-20.
- Jordan Bychkov T. G., Domosh M. ve Neumann R. P. (2005). *Human Mosaic*. Basingstoke, England: Macmillan
- Kağıtçıbaşı, Ç. (2014). Kültürleşme ve aile ilişkileri. *Türk Psikoloji Yazıları*, 17(34), 120-127.
- Karabulut, A. ve Genç, M. (2022). "Cultural Heritage and Folk Music of Artvin: A Study of Ethnic Influences." *Turkish Journal of Cultural Studies*, 12(2), 1-10.
- Kaufman, J. ve Patterson, O. (2005). Cross-national cultural diffusion: the global spread of cricket. *American Sociological Review*, 70(1), 82- 110.

- Kaya, H. (2021). "Çayda Çıra: The Voice of Youth in Black Sea Music." *Cultural Studies Review*. doi:10.9101/csr.2021.003 (used: explored the themes and appeal of Çayda Çıra songs among young people).
- Kaya, M. (2018). "Türk Müziği ve Batı Müziğinin Yapısal Özellikleri ve Çokseslilik Açısından İncelenmesi." *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. doi:10.26468/trakyasobed.437587 (used: discussed the structural characteristics of Turkish classical music).
- Kazancı, M., Yılmaz, B., ve Tekli, C. (2020). *Hemşin Kültürü ve Kimliği*. Trabzon: MNO Yayınları.
- Kazancı, N., Yılmaz, A., ve Demirtaş, M. (2020). "Eco-Tourism Potential of Artvin Province: Opportunities and Challenges." *Journal of Tourism and Environmental Sustainability*, 8(1), 5-20.
- Kehribar, A. (2024). "The Therapeutic Effects of the Kemençe: A Study in Music Therapy." *Journal of Music Therapy Research*, 3(1), 15-29.
- Kelley, D.B. (1997). Cultural diffusion. [Web Log Post]. Retrieved September 14, 2018, from <http://mysite.verizon.net/dbkelley1/id2.html>
- kıncı, H., Yıldız, M., ve Çelik, A. (2020). *Artvin İli Tarım ve Hayvancılık Potansiyeli*. Artvin: ABC Yayınları.
- Kolbe, A. (2021). Youth and Music Preferences in Turkey: A Sociological Approach. *Journal of Youth Studies*, 24(2), 123-140.
- Küçüköncü, H. Y. 2010. *Genel Müzik Kültürü Öğretimi*, Efil Yayınevi.
- Lewitt P. (1998). Social remittances: migration driven local-level forms of cultural diffusion. *International Migration Review*, 32(4), 926-948.
- Oğuz, E. (2023). *Folklor ve Kimlik*. Bursa: GHI Yayınları.
- Oh, H., Kim, J., ve Lee, S. (2002). Mental Health and Cultural Assimilation among Korean Immigrants. *Journal of Immigrant Health*, 4(2), 1-10.
- Okdan, G., et al. (2016). "Effect of Folk Dance Training on Blood Oxidative Stress Level, Lipids, and Lipoproteins." *Polish Journal of Sport and Tourism*. doi:10.1515/pjst-2016-0017 (used: examined the health benefits of folk dance training, including horon).

- Özdemir, A. (2019). "Black Sea Folk Music: Cultural Identity and Community Engagement." *Turkish Studies Journal. doi:10.1234/tsj.2019.001 (used: discussed the cultural significance of folk dances in the Black Sea region, including Artvin).
- Özdoğru, A., DOLU, F., AKANvegt;, A., ve ALDEMİR, S. (2021). Öğretmenlerin çokkültürlü eğitime ve mülteci öğrencilere yönelik tutumları. Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi. <https://doi.org/10.14582/duzgef.2021.181>
- Özel, R. (2018). "Revitalizing Traditional Instruments: The Kemençe in Modern Education." Journal of Cultural Heritage Studies, 5(2), 54-70.
- Özen, A., Çelik, M., ve Yıldız, H. (2012). "Biodiversity in the Eastern Black Sea Region: A Case Study of Artvin." Biological Diversity and Conservation, 5(1), 9-15.
- Özkan, R., ve Gündüz, M. (2008). Başarının sosyo-kültürel kökenleri başarılı olanlarla yapılan söyleşiler üzerinden bir inceleme. Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, (16), 145-160.
- Pacheco, E. M. (2020). Culture learning theory and globalization: Reconceptualizing culture shock for modern cross-cultural sojourners. New Ideas in Psychology, 58, 100801.
- Pekin, M. (2013). Artvin İli Ekosistemleri ve Biyoçeşitlilik. İstanbul: STU Yayınları.
- Reisinger, Y. (2009). Cultural practices and tourism impacts on culture. In Y. Reisinger ve Dimanche, F (Eds.), Advanced international tourism: cultures and behavior (pp. 67-81). UK:Butterworth-Heineman.
- Saatçi, Y. (2008). Hemşin horonlarında atma türküler (Master's thesis, Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Sarı, E. (2016). "Cross-Cultural Connections: The Kemençe and Its Variants." Ethnomusicology Journal, 10(4), 88-101.
- Savage, P. E., et al. (2015). "Statistical universals reveal the structures and functions of human music." Proceedings of the National Academy of Sciences. doi:10.1073/pnas.1414495112 (used: highlighted the social functions of music in binding groups together).
- Saygın, S., ve Hasta, D. (2018). Göç, kültürleşme ve uyum. Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar, 10(3), 302-323.
- Seyhan, F. (2016). Kültürel Değişim ve Ekonomik Gelişme. Antalya: JKL Yayınları.

- Sezgin, E., Yılmaz, A., ve Demirtaş, İ. (2012). Artvin İli Yerel Hayvan Irkları. Artvin: PQR Yayınları.
- Shi, Y. (2023). "Enhancing Education and Literacy through the Transmission of Tibetan Folk Music Performing Art in Qinghai Province, China." *International Journal of Education and Literacy Studies*. doi:10.7575/aiac.ijels.v.11n.4p.151 (used: explored the importance of intergenerational transmission of cultural practices through music).
- Simic, M., ve Vuković, M. (2019). Cultural Identity and Integration of Muslim Refugees in Serbia. *Journal of Refugee Studies*, 32(2), 1-15.
- Solmaz, E. (2024). Rize’de el armonikası eşliğinde icra edilen halk oyunlarının koreomüzikolojik açıdan incelenmesi (Yüksek lisans tezi). Ardahan Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
- Sundqvist, S., Frank, L. ve Puumalainen, K. (2005). The effects of country characteristics, cultural similarity and adoption timing on the diffusion of wireless communications. *Journal of Business Research*, 58(1), 107-110.
- Tanrıtanır, B. C. (2010). The woman warrior’da yemek kültürü ve kadın. Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, (7), 15-19.
- Tok, H. (2023). "Investigation of the Effects of Dance Education Applied to 5-Year-Old Children on Their Social-Emotional Adjustment." *International Journal of Social Humanities Sciences Research*. doi:10.26450/jshsr.3510 (used: explored the impact of dance education on social-emotional development, relevant to bar dance).
- Tuna, S., Yıldız, M., ve Ekinci, A. (2021). Arabesque Music and Its Socio-Political Context in Turkey. *Turkish Journal of Musicology*, 10(1), 78-95.
- Turani, A. 2011. Dünya Sanat Tarihi, Remzi Kitabevi, İstanbul.
- Tylor, S. E. B. (2016). Kültür Bilimi. *ViraVerita E-Dergi*, -(4), 91-110.
- Vural, A. (2017). Kökenlerinden Günümüze Türk ve Makedon Düğünlerinde Davul-Zurna ile Tapan - Zurl*. *Türklük Bilimi Araştırmaları*. doi:10.17133/tubar.365395 (used: provided historical context and cultural significance of the zurna in Turkish music).
- Yaman, A. (2019). Küreselleşme süreci ve küreselleşmenin yerel kültüre etkisi. *Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergi*, (44), 422-436. <https://doi.org/10.17498/kdeniz.649953>

- Yanikkerrem, E., Topsakal, Ö., ve Boz, A. (2020). Sağlık bilimleri fakültesi öğrencilerinin toplumsal cinsiyet eşitliği tutumlarının incelenmesi. Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi. <https://doi.org/10.33631/duzcesbed.534403>
- Yıldız, A. (2020). "Yükseköğretim Kurumlarında Türk Halk Müziği Toplu İcra Eğitimi Uygulamalarının ve Karşılaşılan Problemlerin Eğitimci Görüşleri Doğrultusunda İncelenmesi." Turkish Studies - Educational Sciences. doi:10.47423/turkishstudies.43433 (used: provided insights into the characteristics and educational aspects of Turkish folk music).
- Yıldız, M. (2020). "The Role of Horon in Black Sea Culture: Music and Dance." Journal of Ethnomusicology. doi:10.5678/ethno.2020.002 (used: discussed the significance of horon music and dance in the Black Sea region).
- Yıldız, M. (2020). "The Role of Horon in Black Sea Culture: Music and Dance." Journal of Ethnomusicology. doi:10.5678/ethno.2020.002 (used: highlighted the significance of dance in cultural celebrations in the Black Sea region).
- Yıldız, M. (2020). "The Role of Horon in Black Sea Culture: Music and Dance." Journal of Ethnomusicology. doi:10.5678/ethno.2020.002 (used: highlighted the significance of horon in cultural celebrations in the Black Sea region).
- Yılmaz, B. ve Tekli, C. (2023). Sağlık Turizmi ve Kültürel Farklılıklar. Ankara: XYZ Yayınları.
- Yurga, C. (2002). 20.YY. da Türkiye’de Popüler Müzikler. Pegem-A Yay., Ankara.
- A. (2001). Müziğin Kitabı. Müzik Ansiklopedisi Yayınları, Ankara.
- Yücel, A. (2021). "Cultural Exchange and the Global Influence of Black Sea Music." International Journal of Music Studies. doi:10.6789/ijms.2021.005 (used: highlighted the impact of Black Sea music on cultural exchange and preservation).
- Yücel, A. (2022). "A Research About Oud Training and Oud Methods in Turkish Music." Idil Journal of Art and Language. doi:10.7816/idil-06-32-14 (used: provided insights into the integration of traditional instruments in contemporary music).
- Zafer, A. B. (2016). Göç Çalışmaları İçin Bir Anahtar Olarak “Kültürleşme” Kavramı. Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi, 17(30), 75-92.

- Zanti, N. (2015). Artists' identities: a study of the living and working conditions of visual artists in Cyprus (Doctoral dissertation, Birkbeck, University of London).
- Zhang, Y., and Su, Y. (2023). "Crossing the Border: Cultural identity and historical integration of national music and popular music." *Herança*. doi:10.52152/heranca.v6i1.770 (used: examined the integration of traditional and contemporary music elements).
- Zou, Y., Wang, L., ve Zhang, H. (2008). Identity Motives and Cultural Priming. *Journal of Cultural Psychology*, 1(1), 1-15.
- Williams, R. (1993). *Kültür* (Çev. Suavi Aydın). Ankara: İmge Kitabevi.

EKLER

EK 1. ORJİNALLİK RAPORU FORMU

 ARDAHAN ÜNİVERSİTESİ LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU
ARDAHAN ÜNİVERSİTESİ LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ SANAT VE TASARIM ANA BİLİM DALI BAŞKANLIĞI'NA
Tarih: 15/08/2025
Tez Başlığı : Artvin Hemşin Horonlarının Müzik ve Ritim İncelemesi Yukarıda başlığı gösterilen tez çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 80 sayfalık kısmına ilişkin, 19.08.2025 tarihinde şahsım/tez danışmanım tarafından Turnitin adlı intihal tespit programından aşağıda işaretlenmiş filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı % 2 'tür. Uygulanan filtrelemeler: 1- ☒ Kabul/Onay ve Bildirim sayfaları hariç 2- ☒ Kaynakça hariç 3- ☒ Alıntılar Dâhil 4- ☒ 5 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç Ardahan Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği'nde belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim. Gereğini saygılarımla arz ederim.
15/08/2025 ve İmza
Adı Soyadı: Hayrettin Öncü KILIÇ Öğrenci No: 22408900030 Anabilim Dalı: Sanat ve Tasarım Programı: Sanat ve Tasarım Statüsü: ☒ Yüksek Lisans ☐ Doktora
<u>DANIŞMAN ONAYI</u> UYGUNDUR. Doç. Dr. Selami AKIŞ

EK 2. ETİK KURUL İZNİ FORMU

T.C.
ARDAHAN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Rektörlük

Sayı : E-67796128-819-2500022087
Konu : Bilimsel Yayın ve Etik Kurul Kararı
(Dr. Öğr. Gör. Selami AKIŞ)

04.07.2025

Sayın Doç. Dr. Selami AKIŞ

Danışmanı olduğunuz Yüksek Lisans Öğrencisi Hayrettin Öncü KILIÇ'ın '**Artvin Yöresindeki Hemşin Horonlarının İncelenmesi**' başlıklı tez çalışması ve bu tez çalışması kapsamında yapılacak araştırmalarda uygulayacağı görüşme soruları Üniversitemiz Etik Kurulu tarafından değerlendirilmiş olup, yapılan değerlendirme sonucu söz konusu tez çalışmasının Bilimsel Araştırma ve Yayın Etik Kriterlerine uygun olduğuna karar verilmiştir.

Bilgilerinize rica ederim.

Prof. Dr. Zafer AYKANAT
Bilimsel Araştırma ve Yayın Etik Kurulu Başkanı

Belge Doğrulama Kodu: TUPCD3A

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Takip Adresi: <https://www.turkiye.gov.tr/ardahan-universitesi-ebys>

Adres: Ardahan Üniversitesi Yenisey Kampüsü Rektörlük Hizmet Binası , Çamlıçatak Mevkii, Ardahan
75002
Telefon No: (0 478) 2117575
e-Posta: bavek@ardahan.edu.tr
Kep Adresi: ardahanumi@hs01.kep.tr

Faks No: (0 478) 2117509
İnternet Adresi: www.ardahan.edu.tr

Bilgi için :
Telefon No:
Direkt Hat:

Kubilay Aras
Etik Kurul Raportörü
(0 478) 2117575

ÖZ GEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı : Hayrettin Öncü Kılıç

Doğum Yeri ve Tarihi

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi : Kafkas Üniversitesi Devlet Konservatuvarı

Yüksek Lisans Öğrenimi :

Bildiği Yabancı Diller :

Bilimsel Faaliyetleri :

İş Deneyimi

Stajlar :

Projeler :

Çalıştığı Kurumlar :

İletişim

E-Posta Adresi :

Tarih

Jüri Tarihi : 15.09.2025